

ІРЧКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри
обліку, аналізу і аудиту
д-р. екон. наук, професор

Є. Є. Іоhнiн

« » 2024 p.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Спеціальність 071 Облік і оподаткування
ОП Облік і оподаткування

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Є.Є. Іонін, завідувач кафедри
обліку, аналізу і аудиту,
д-р. екон. наук, професор

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Ірочко Т.М. Облікове забезпечення звіту про фінансовий стан та обґрунтування управлінських рішень. Спеціальність 071 Облік і оподаткування. Освітня програма «Облік і оподаткування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

У роботі узагальнені теоретичні, методичні аспекти та практика формування звіту про фінансовий стан у комплекті фінансової звітності вітчизняних підприємств у рамках виокремлення проблем обґрунтування управлінських рішень та розробки пропозицій щодо їх вирішення.

Основним науковим результатом дослідження стало обґрунтування теоретичних засад облікового забезпечення формування звіту про фінансовий стан та його використання для прийняття ефективних управлінських рішень. За результатами критичного аналізу практики обліку та контролю на вітчизняних підприємствах розроблені алгоритми заповнення балансу малого підприємства та переходу на подання звітності за МСФЗ, схеми процесів інвентаризації та складання балансу у диджитал-середовищі, методика аналізу фінансового стану та результатів діяльності вітчизняного підприємства, яка дозволила розробити рекомендації для ПП «ЯНТАС».

Ключові слова: фінансовий стан, баланс, облікове забезпечення, управлінські рішення, підприємство.

75 с., 24 табл., 15 рис., 13 дод., 55 джерел.

SUMMARY

Irochko T.M. Accounting support of the report on the financial condition and justification of management decisions. Specialty 071 Accounting and Taxation, Educational Programme «Accounting and Taxation». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The work summarizes the theoretical, methodological aspects and practice of forming a report on the financial status of a set of financial statements of domestic enterprises within the framework of identifying the problems of justifying management decisions and developing proposals for their solution.

The main scientific result of the study was the substantiation of the theoretical foundations of accounting support for the formation of the statement of financial position and its use for making effective management decisions. Based on the results of a critical analysis of accounting and control practices at domestic enterprises, algorithms for filling out the balance sheet of a small enterprise and transitioning to reporting under IFRS were developed, schemes for inventory processes and drawing up the balance sheet in a digital environment, a methodology for analyzing the financial condition and performance of a domestic enterprise, which allowed developing recommendations for PE "YANTAS".

Keywords: financial condition, balance sheet, accounting support, management decisions, enterprise.

75 p., 24 tabl., 15 fig., 13 applications, bibliography: 55 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	9
1.1. Склад фінансової звітності підприємства за вітчизняними та міжнародними вимогами	9
1.2. Процес прийняття управлінських рішень на основі фінансової інформації підприємства	15
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА ПП «ЯНТАС».....	25
2.1. Характеристика діяльності та організація облікової політики ПП «ЯНТАС»	25
2.2. Облікова практика формування показників звіту про фінансовий стан підприємства	32
2.3. Внутрішні процедури забезпечення достовірності інформації балансу ...	43
2.4. Процес формування звіту про фінансовий стан в диджитал-середовищі.	48
РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	56
3.1. Фінансовий аналіз як інструмент обґрунтування управлінських рішень зовнішніми користувачами	56
3.2. Обґрунтування управлінських рішень на основі обліково-аналітичного забезпечення	68
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансова звітність є основним джерелом інформації для прийняття стратегічних та тактичних рішень як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами. У вітчизняних реаліях, під час економічної нестабільності та воєнних викликів, ефективне облікове забезпечення звіту про фінансовий стан стає важливою умовою не тільки фінансової стійкості підприємств, а також їх поточного виживання та подальшого розвитку через залучення інвестицій у повоєнному періоді.

Удосконалення облікових процедур та фінансової звітності, узгодження їх із міжнародними вимогами у даному контексті є необхідним для підвищення прозорості й довіри до українських підприємств на глобальних ринках. Тому дослідження теми облікового забезпечення звіту про фінансовий стан та обґрунтування управлінських рішень сприяє оптимізації управлінських рішень як на мікрорівні, так і на рівні макроекономічного планування, що сприятиме сталому розвитку економіки України.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних, методичних аспектів та практики формування звіту про фінансовий стан у комплекті фінансової звітності вітчизняних підприємств у рамках виокремлення проблем обґрунтування управлінських рішень та розробки пропозицій щодо їх вирішення.

У відповідності з метою роботи були поставлені такі **завдання**:

- дослідити склад фінансової звітності підприємства за вітчизняними та міжнародними вимогами;
- вивчити процес прийняття управлінських рішень на основі фінансової інформації підприємства;
- розглянути обліковий цикл як основу звітної інформації;
- проаналізувати облікову практику формування показників звіту про фінансовий стан вітчизняного підприємства;
- розробити внутрішні процедури забезпечення достовірності інформації балансу;
- розглянути процес формування звіту про фінансовий стан в диджитал-

середовищі;

- дослідити методику фінансового аналізу як інструменту обґрунтування управлінських рішень зовнішніми користувачами;
- вивчити питання обґрунтування управлінських рішень на основі обліково-аналітичного забезпечення.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання звіту про фінансовий стан (балансу) підприємства як основного джерела інформації для прийняття управлінських рішень, **предметом дослідження** – методи та підходи до облікового забезпечення, що сприяють достовірності, повноті та аналітичності звіту про фінансовий стан для обґрунтування управлінських рішень.

При написанні роботи були використані такі **методи дослідження**:

- аналіз і синтез – для вивчення структури фінансової звітності, її показників та методів їхнього формування;
- порівняльний аналіз – для зіставлення національних стандартів обліку з міжнародними (МСФЗ) та виявлення їх відмінностей;
- критичний аналіз – для оцінки обґрунтованості існуючих облікових підходів у формуванні звітів;
- системний підхід – для дослідження впливу фінансової звітності на процес прийняття управлінських рішень;
- методи узагальнення та класифікації – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення облікових процедур.

Інформаційною базою дослідження були:

- законодавчі та нормативні акти України, що регламентують бухгалтерський облік і фінансову звітність, зокрема закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- міжнародні та національні облікові стандарти (МСФЗ, МСБО, НП(С)БО);
- наукові праці, статті, монографії, присвячені обліковим аспектам фінансової звітності;
- фінансова звітність, внутрішня документація, облікова інформація вітчизняних підприємств, зокрема ПП «ЯНТАС».

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Теоретичні результати дослідження полягають у такому:

1. Для покращення розуміння сутності фінансової звітності укладачам та користувачами запропоноване її визначення як системи узагальнених показників, які формуються в обліковій системі та характеризують суб'єкт господарювання з метою прийняття управлінських рішень широким колом користувачів.
2. Для усунення розбіжності між національними та міжнародними вимогами до звітності запропоновано виключення звіту про управління з комплексу фінансової звітності підприємств, які мають дотримуватися МСФЗ, а також коригування принципів та якісних характеристик інформації у національних нормативних документах.
3. За результатами дослідження поліфункціональності облікової системи сучасного підприємства запропоновані додаткові функції обліку – комплексне управління інформацією, підтримка прийняття рішень та відповідність вимогам сучасного бізнес-середовища, а також нові принципи складання звітності – конфіденційність, адаптивність, релевантність.

Практичні результати дослідження:

1. Запропоновано використання в якості зразків форм первинних документів типових форм, розроблених на національному рівні для сільськогосподарських підприємств та суб'єктів державного сектору, при врахуванні особливостей конкретного підприємства.
2. Для оптимізації процесу прийняття управлінських рішень запропоновані: узагальнення оцінки статей балансу, правила та алгоритм заповнення балансу малого підприємства, поетапний алгоритм переходу на подання звітності за МСФЗ, поетапна схема процесу інвентаризації та кореспонденція рахунків її результатів для малого підприємства.
3. Запропонована методика аналізу фінансового стану та результатів діяльності вітчизняного підприємства на основі показників його балансу, яка дозволила розробити рекомендації для ПП «ЯНТАС» щодо покращення ситуації на підприємстві.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були

апробовані та представлені в тезах доповіді:

- «Аналіз інформаційного потенціалу звіту про фінансовий стан». XXIV Всеукраїнська наукова конференція студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» Том 1 / Ред. кол. Орехова Т.В. та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 24-26;

- «Проблеми та можливості інвентаризації активів і зобов'язань мікропідприємств в умовах воєнного стану». XXIV Міжнародна наукова конференція студентів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стає економічне зростання» Том 1 / Ред. кол. Орехова Т.В. та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024.

Структура роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів: теоретичні засади процесу прийняття управлінських рішень на основі звітності, практика формування звіту про фінансовий стан на вітчизняному підприємстві, використання інформації звіту про фінансовий стан для обґрунтування управлінських рішень, а також висновків, списку використаних посилань та додатків. Робота викладена на 75 сторінках друкованого тексту, містить список джерел з 55 найменувань і 13 додатків, результати дослідження представлені у 24 таблиці та 15 рисунках.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Склад фінансової звітності підприємства за вітчизняними та міжнародними вимогами

Для забезпечення розвитку будь-якого підприємства у конкурентному середовищі критично важливим є залучення капіталу. Фінансовий капітал у вигляді інвестицій, вкладень акціонерів, позик тощо використовується для фінансування операційної діяльності – покриття таких витрат, як заробітна плата працівників, оренда приміщень, закупівля сировини та матеріалів тощо, дозволяє купляти нові технології, обладнання, розширювати виробничі потужності, залучати кваліфіковані кадри, бути готовими до непередбачених ситуацій, таких як економічні кризи, зміни в законодавстві чи природні катастрофи. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності, продуктивності та якості продукції або послуг підприємства.

Потенційні інвестори, кредитори, позикодавці хочуть задовольнити свої інформаційні потреби щодо фінансового стану, результатів діяльності, грошових потоків підприємства, оцінити величину і вірогідність ризиків, пов'язаних з інвестиціями, їх потенційну прибутковість, перспективи розвитку даного підприємства, найменш трудомісткими методами порівняти фінансову інформацію конкурентів та підприємств різних галузей чи навіть країн.

Усе це вимагає від підприємств формування уніфікованої, стандартизованої фінансової звітності як основи прийняття обґрунтованих управлінських рішень і дотримання процедури верифікації та оприлюднення такої звітності.

Поняття фінансової звітності не є однозначним у науковій літературі та нормативних документах. Трактуювання цієї дефініції у роботах науковців представлено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення фінансової звітності у роботах науковців

Джерело	Визначення
М.В. Мельник, В.В. Гелета	Система узагальнених даних обліку, які характеризують фінансові стан та результати діяльності суб'єкта господарювання за визначений період.
О.В. Будько	Джерело інформації для прийняття управлінських рішень.
М.В. Кужельний	Сукупність звітних форм, затверджених відповідно до вимог законодавства, які об'єднують комплексні систематизовані показників, що, у свою чергу, характеризують фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання за встановлений період.
В.М. Пархоменко, В.В. Сопко	Система узагальнених показників, які характеризують результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання за певний період.
Н. Ткаченко	Комплект форм звітності, які базуються на облікових даних, і складені з метою надання користувачам загальної інформації про фінансовий стан і результати діяльності суб'єкта господарювання для прийняття ефективних управлінських рішень.
Н.І. Матківська	Звітність готується з метою надання користувачам інформації про фінансовий стан, результати діяльності підприємства та загальні зміни у фінансово-господарській діяльності за період.
Чарльз В. Малфорд	Офіційне представлення фінансових даних, які презентують інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки компанії.
Роберт Х. Хермансон, Майкл А. Хіт, Стівен Дж. Вільямс	Засіб взаємозв'язку користувачів і компанії, який надає користувачам інформацію про фінансові показники та стан компанії.
Барбара Ліббі, Дж. Річард Тротта, Майкл Джонс	Структуроване представлення фінансової інформації про підприємство.

Розроблено за [1-7]

Як видно з табл. 1.1, більшість дослідників сходяться на тому, що фінансова звітність має певну форму, її метою є надання інформації для прийняття управлінських рішень, а основою – інформація облікової системи суб'єкта господарювання.

Трактовка фінансової звітності у нормативних документах представлена у табл. 1.2.

Як можна побачити, основні вітчизняні нормативні документи щодо структури та змісту звітності (Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») дають різні поняття – «фінансова звітність» та «бухгалтерська звітність» і по-різному їх визначають: у законі акцентується на складі інформації, а у НП(С)БО

1 – на меті її використання. Крім того, Закон [8] у своєму визначенні не дає повного набору інформації, яка вимагається у підприємства, а акцентує увагу тільки на перших двох формах.

Таблиця 1.2 – Визначення звітності у вітчизняних та міжнародних нормативних документах

Джерело	Визначення
Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Фінансова звітність – це звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів
Концептуальна основа фінансової звітності	Мета фінансової звітності загального призначення – надавати фінансову інформацію про суб'єкта господарювання, що звітує, яка є корисною для нинішніх та потенційних інвесторів, позикодавців та інших кредиторів у прийнятті рішень про надання ресурсів цьому суб'єктові господарювання
МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	Фінансова звітність загального призначення – це така фінансова звітність, яка має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання скласти звітність згідно з їхніми інформаційними потребами

Розроблено за [8-11]

Оскільки ряд підприємств в Україні мають формувати звітність за міжнародними стандартами, звернемося до їх визначень. Концептуальна основа фінансової звітності, на якій базуються МСБО та МСФЗ, як не дивно, не містить поняття звітності, а МСБО 1 знов таки наголошує на меті звітності загального призначення як задоволенні потреб користувачів.

На наш погляд, таке розмаїття заважає розумінню сутності фінансової звітності як її укладачами, так і користувачами. Тому пропонуємо авторське визначення: *фінансова звітність – це система узагальнених показників, які формуються в обліковій системі та характеризують суб'єкт господарювання з метою прийняття управлінських рішень широким колом користувачів.* Таке визначення прибирає точне вказування видів показників, оскільки звітність як поняття розвивається, включає нові напрями звітування, а також не зазначає користувачів, оскільки їх категорії також не можуть бути вичерпно названі. Зазначення того, що підґрунтям звітності є облікова інформація, демонструє

користувачам як основу, так і можливість перевірки правдивості звітності.

Склад фінансової звітності та її концептуальна основа (національні або міжнародні стандарти обліку) залежать від типу підприємств за розміром (великі, середні, малі, мікропідприємства) у трактовці Закону [8] та від того, чи становить підприємство суспільну значущість.

Так, підприємства, що становлять суспільний інтерес (емітенти цінних паперів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи та великі підприємства) мають складати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) за міжнародними вимогами (МСБО та МСФЗ) у складі балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміток до фінансової звітності, а також звіту про управління. Середні підприємства представляють такий самий комплект, тільки у звіті з управління можуть не наводити нефінансової інформації, а малі та мікропідприємства формують скорочену за показниками фінансову звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати. Якщо підприємство, що становить суспільний інтерес, здійснює заготівлю деревини, воно має подавати додатково звіт про платежі на користь держави (консолідований звіт про платежі на користь держави) [8].

При цьому звіт з управління, який входить у комплект фінансової звітності українських підприємств, має містити фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності. Цей звіт не регламентується міжнародними стандартами, а його аудит є важким і недоречним, оскільки мова йде про ймовірнісні показники. Вищевказане створює невизначеність для укладачів, користувачів фінансової звітності та аудиторів. Тому доцільно привести у відповідність з міжнародними стандартами формулювання щодо комплексу фінансової звітності у Законі. [8]

Фінансова звітність (консолідована фінансова звітність) за міжнародними стандартами складається на підставі таксономії та оприлюднюється у терміни, визначені законодавчо, разом з результатами аудиту достовірності викладеної інформації. За міжнародними вимогами (МСБО 1) повний комплект фінансової

звітності включає: звіт про фінансовий стан на кінець періоду; звіт про сукупні доходи за період; звіт про зміни у власному капіталі за період; звіт про рух грошових коштів за період; примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення; звіт про фінансовий стан на початок найбільш давнього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику ретроспективно або здійснює ретроспективний перерахунок статей своєї фінансової звітності, або коли він перекласифікує статті своєї фінансової звітності [11].

Одним з найважливіших звітів у складі комплексу фінансової звітності є баланс (звіт про фінансовий стан) – форма № 1. Він відображає фінансовий стан підприємства на певну дату, показуючи його активи, зобов'язання та власний капітал. Це дозволяє зрозуміти, скільки ресурсів має суб'єкт господарювання та з яких джерел, якою є ліквідність активів, здатність підприємства покривати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання. Тож баланс використовується керівництвом, інвесторами та кредиторами для прийняття обґрунтованих фінансових рішень, таких як інвестування, надання кредитів, оптимізація структури капіталу.

При складанні балансу та інших фінансових звітів мають бути дотримані принципи та якісні характеристики інформації, представлені у табл. 1.3.

Як можна побачити з табл. 1.3, наразі відсутнє співпадіння принципів та якісних характеристик інформації не тільки між українськими та міжнародними нормативними документами, а й між Законом [8] та НП(С)БО 1, між Концептуальною основою фінансової звітності та МСБО 1. Така ситуація не є правильною з точки зору розуміння сутності засад підготовки звітної інформації та формування довіри до законодавчої бази в укладачів та користувачів звітності. Тому з урахуванням важливості МСФЗ для національної облікової системи пропонуємо привести у відповідність принципи та характеристики інформації у національних нормативних документах до формулювань МСБО 1. Крім того слід враховувати новий МСФЗ 18 «Презентація та розкриття у фінансової звітності», який набуває чинності з 01.01.2027 р.

Таблиця 1.3 – Принципи та якісні характеристики інформації фінансової звітності

Показники	Принципи обліку та звітності	Характеристики інформації
Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник, інші принципи, визначені МСБО (МСФЗ) або НП(С)БО	Не зафіксовані у нормативному документі
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Автономності, підприємства, безперервності діяльності, періодичності, історичної (фактичної) собівартості, нарахування, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання сутності над формою, єдиного грошового вимірника	Дохідливість і зрозумілість, доречність, достовірність (правдивість), порівнюваність
Концептуальна основа фінансової звітності	Не зафіксовані у нормативному документі	Доречність, суттєвість, правдиве подання, зіставність, можливість перевірки, своєчасність та зрозумілість
МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	Не зафіксовані у нормативному документі	Достовірне подання та відповідність МСФЗ, безперервність, нарахування, суттєвість, згортання, частота звітності, порівняність, послідовність

Розроблено за [8-11]

Елементи фінансової звітності за міжнародними вимогами зафіксовані у Концептуальній основі фінансової звітності, як це представлено у табл. 1.4, а визнання елементу розглядається як процес фіксації інформації (показника звіту), яка може бути достовірно визначена у вартісній величині та відповідає наведеним визначенням.

Таблиця 1.4 – Елементи фінансової звітності за міжнародними вимогами

Стаття	Елемент	Визначення чи опис
1	2	3
Економічний ресурс	Актив	Теперішній економічний ресурс, що контролюється суб'єктом господарювання внаслідок минулих подій: право, що має потенціал створення економічних вигід
Вимога	Зобов'язання	Теперішній обов'язок суб'єкта господарювання передати економічний ресурс унаслідок минулих подій
	Власний капітал	Залишкова частка в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
Зміни в економічних ресурсах та вимогах, що віддзеркалюють фінансові результати	Дохід	Збільшення активів або зменшення зобов'язань, наслідком якого є зростання власного капіталу, крім як унаслідок здійснення внесків держателями вимог до власного капіталу
	Витрати	Зменшення активів або збільшення зобов'язань, наслідком якого є зменшення власного капіталу, крім як унаслідок здійснення розподілу держателів вимог до власного капіталу
Інші зміни в економічних ресурсах та вимогах	-	Внески від держателів вимог до власного капіталу та розподіл на їхню користь
	-	Обміни активами чи зобов'язаннями, що не спричиняють збільшення чи зменшення власного капіталу

Розроблено за [10]

Зазначимо, що в умовах форс-мажорних обставин вимоги до фінансової звітності можуть змінюватися. Зокрема, як зазначають О. Подолянчук, Н. Гудзенко, Н. Коваль, Л. Ловінська, А. Озеран, Р. Коршикова у роботах [12-13], воєнний стан в Україні вніс корективи до процедур складання, оприлюднення та перевірки фінансової звітності. Це було регламентовано законодавством України [14-16].

Вказані зміни стосуються дозволу підприємствам подати та оприлюднити фінансову звітність (у т.ч. звіт про управління та звіт про платежі на користь держави) та аудиторські звіти до неї протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання, та звільняють керівників підприємств на цей же час від адміністративної та/або кримінальної відповідальності за неподання чи несвоєчасне подання звітності.

1.2. Процес прийняття управлінських рішень на основі фінансової інформації підприємства

Як вже вказувалося, основною метою фінансової звітності є надання інформації для прийняття управлінських рішень широкому колу користувачів. Як зазначають М. Кравченко, В. Голюк, Ю. Сагачко, Л. Парій, А. Кубрак, прийняття рішення можна представити як процес, який проходить такі етапи:

- 1) визначення проблеми або можливості;
- 2) збір та аналіз даних, розробка на їх основі альтернативних варіантів вирішення проблеми або реалізації можливості;
- 3) оцінка та порівняння варіантів, вибір найбільш оптимального, його затвердження відповідальними особами;
- 4) визначення конкретних заходів, необхідних для реалізації обраного варіанту (розподіл ресурсів, визначення термінів, призначення відповідальних осіб;
- 5) впровадження рішення (реалізація плану дій відповідно до встановленого графіку, моніторинг виконання заходів, контроль за дотриманням бюджету та термінів);
- 6) оцінка результатів впровадження рішення через певний період часу, аналіз відхилень від запланованих показників, внесення коригувань у подальші дії на основі отриманих результатів [17-19].

Ключовим ресурсом при цьому є своєчасна, повна та правдива інформація. Якісна інформація дозволяє обґрунтувати рішення, реалізація яких дозволяє досягти поставлених цілей. Наявність повної та актуальної інформації дає можливість оцінювати різні альтернативи рішень, порівнювати їх за визначеними критеріями та вибирати найбільш оптимальний варіант. Інформація дозволяє виявляти та оцінювати ризики та розробляти стратегії з їх мінімізації, вживати превентивних заходів для їх зниження. Інформація є основою для прогнозування майбутніх тенденцій та розробки планів. Інформація необхідна для контролю за виконанням прийнятих рішень та оцінки їх ефективності, вчасного виявлення відхилень від запланованих показників та внесення коригувань.

Як вже вказувалося, основна інформація щодо рішень, які приймаються користувачами відносно суб'єкта господарювання, зосереджена в його фінансовій звітності, а самі користувачі представлені категоріями, як показано у табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Інформаційні потреби користувачів фінансової звітності

Категорія користувачів	Користувачі	Інформаційні потреби
Внутрішні користувачі	Керівництво	Аналіз фінансового стану, планування та прогнозування, прийняття управлінських рішень, контроль витрат.
	Працівники	Оцінка стабільності компанії, можливостей підвищення заробітної плати та забезпечення соціальних гарантій.
	Акціонери	Оцінка доходності інвестицій, аналіз дивідендної політики, оцінка вартості компанії.
Зовнішні користувачі	Інвестори	Аналіз прибутковості, ризиків та фінансової стійкості для прийняття рішень про інвестування.
	Кредитори	Оцінка платоспроможності та кредитоспроможності для прийняття рішень про надання кредитів.
	Постачальники	Оцінка платоспроможності та надійності компанії як партнера.
	Покупці /клієнти	Оцінка стабільності та надійності компанії для забезпечення безперервності поставок та послуг.
	Урядові органи	Контроль за дотриманням законодавства, оподаткування, складання статистичних даних.
	Фінансові аналітики	Оцінка фінансової стійкості, прогнозування розвитку компанії, рекомендації щодо інвестицій.
	Громадські організації	Оцінка впливу діяльності компанії на економіку, суспільство та навколишнє середовище.
	Регулятори	Контроль за відповідністю діяльності компанії до норм та стандартів, захист інтересів інвесторів і кредиторів.

Розроблено за [20-24]

При цьому фінансова звітність підприємства задовольняє основні інформаційні потреби так, як це показано у табл. 1.6.

Таблиця 1.6 – Задоволення інформаційних потреби користувачів фінансової звітності

Звіт 1	Що розкриває 2	Які інформаційні потреби задовольняє 3
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Відображає активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату.	Оцінка фінансової стабільності, ліквідності, платоспроможності, структури капіталу.
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Відображає доходи, витрати, прибутки та збитки за певний період.	Аналіз рентабельності, оцінка фінансових результатів, прийняття рішень щодо оптимізації витрат та збільшення доходів.
Звіт про рух грошових коштів	Відображає грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності за певний період.	Оцінка ліквідності, аналіз грошових потоків, прийняття рішень щодо управління грошовими ресурсами та інвестицій.

Продовження таблиці 1.6

1	2	3
Звіт про власний капітал	Відображає зміни у власному капіталі підприємства за певний період.	Аналіз структури та змін власного капіталу, прийняття рішень щодо дивідендної політики, залучення додаткового капіталу.
Примітки до фінансової звітності	Надають додаткову інформацію та пояснення до фінансових звітів.	Забезпечення прозорості та деталізації фінансової інформації, розкриття важливих аспектів, що впливають на фінансові звіти.

Розроблено за [25-28]

За результатами порівняння інформаційних потреб основних категорій користувачів фінансової звітності та інформаційних потреб, які задовольняє кожен звіт в її комплекті, можна зробити такі висновки:

1. Фінансова звітність підприємства є важливим джерелом інформації для прийняття управлінських рішень, а для зовнішніх користувачів – єдиним джерелом.

2. Незважаючи на різноманіття потреб, фінансова звітність підприємства задовольняє основні інформаційні потреби як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів. При цьому інтереси внутрішніх користувачів спрямовані на оптимізацію діяльності підприємства, а зовнішніх – на оцінку ефективності інвестування (в тій чи іншій формі) в нього.

2. Кожен звіт з комплексу фінансової звітності має специфічне значення і розкриває важливу інформацію, яка використовується для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

4. Баланс (Звіт про фінансовий стан), надаючи інформацію про активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату, задовольняє інформаційні потреби щодо оцінки фінансової стабільності, ліквідності, платоспроможності та структури капіталу, що є важливим для керівництва, інвесторів, кредиторів та інших користувачів, оскільки дозволяє оцінювати поточний фінансовий стан підприємства.

Для того щоб прийняті на основі фінансової звітності рішення були ефективними, інформація самої звітності має бути повною і достовірною. Тому важливу роль у процесі прийняття управлінських рішень відіграє незалежний

аудит фінансової звітності. За визначенням Закону України [8] це послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності з метою висловлення незалежної думки про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам НП(С)БО або МСФЗ [29].

Аудит забезпечує достовірність та точність ФЗ, бо розкриває інформацію про суттєві викривлення та ступінь відповідності звітності заявленій концептуальній основі (НП(С)БО чи МСФЗ). Це дозволяє зовнішнім користувачам приймати ефективні рішення щодо підприємства і одночасно допомагає підприємству залучати інвестиції через підвищення довіри з боку зовнішніх користувачів та оптимізувати діяльність підприємства через розуміння знайдених проблем внутрішнього контролю за результатами перевірки.

Загалом аспекти впливу незалежного аудиту на забезпечення основи для управлінських рішень внутрішніх та зовнішніх користувачів розкриті у табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Аспекти впливу незалежного аудиту на забезпечення основи для управлінських рішень внутрішніх та зовнішніх користувачів

Категорія користувачів	Аспект впливу	Розкриття аспекту впливу
Внутрішні користувачі	Достовірність інформації	Забезпечує впевненість у тому, що фінансова звітність не містить помилок чи шахрайства
	Виявлення та попередження ризиків	Допомагає виявляти потенційні ризики та реальні недоліки у внутрішньому контролі для їх мінімізації
	Підтримка рішень	Дає керівництву можливість приймати обґрунтовані рішення на основі достовірної інформації
	Відповідність нормативним вимогам	Забезпечує відповідність фінансової звітності встановленим стандартам та законодавчим вимогам
	Оптимізація внутрішніх процесів та контролів	Аудитори надають рекомендації щодо покращення внутрішніх процесів та систем контролю
Зовнішні користувачі	Підвищення довіри до звітності	Забезпечує інвесторам, кредиторам, постачальникам та клієнтам впевненість у фінансовій стабільності та прозорості підприємства
	Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності	Дозволяє кредиторам та інвесторам оцінити можливість повернення позик та ефективність інвестицій
	Забезпечення відповідності вимогам	Забезпечує зовнішнім користувачам впевненість у тому, що фінансова звітність відповідає міжнародним та національним стандартам,
	Підтримка прийняття інвестиційних рішень	Інвестори можуть приймати обґрунтовані рішення щодо вкладення коштів на основі фінансової звітності

Розроблено автором

Відповідно до закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства, що становлять суспільний інтерес, зобов'язані проводити щорічну аудиторську перевірку своєї фінансової звітності та оприлюднювати разом з усім комплектом звітів [8].

Якщо розглядати обліковий цикл як процедуру складання звітності стосовно елементів методу бухгалтерського обліку, як це пропонує К.Л. Багрій [30], можна констатувати взаємозв'язок, показаний на рис. 1.1.

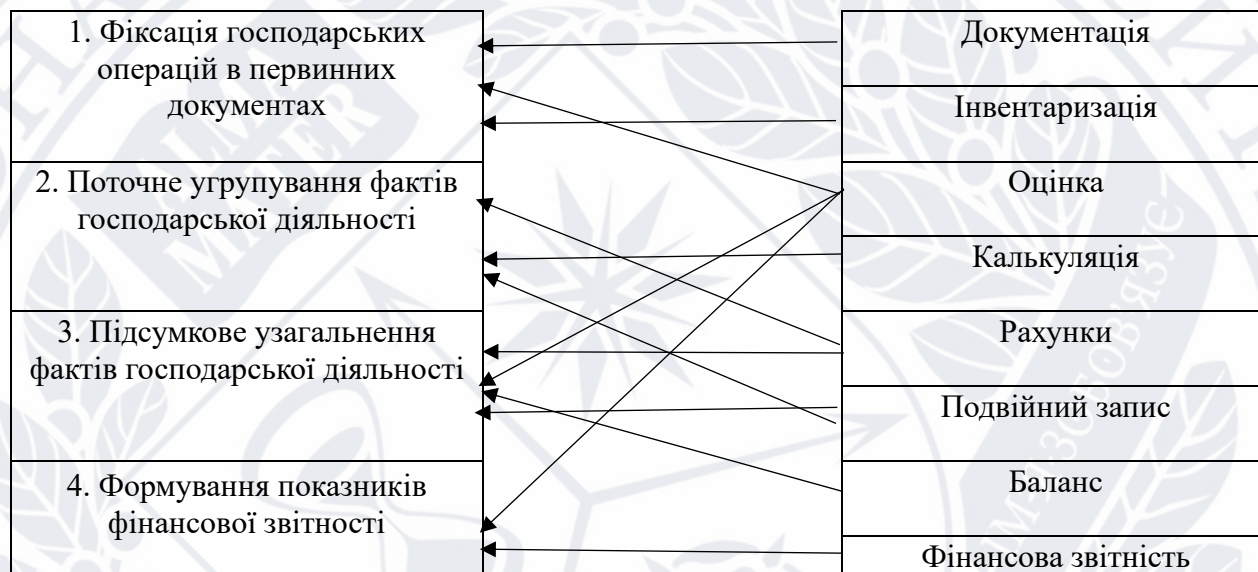

Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок стадій облікового циклу та елементів методу бухгалтерського обліку

Ця схема, на наш погляд, допомагає різним категоріям користувачів фінансової інформації у досягненні таких цілей:

1) керівникам підприємств: у забезпеченні точними і своєчасними даними як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; в організації ефективного внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, що сприяє виявленню та попередженню зловживань і шахрайства; у розробці фінансових планів і прогнозів, які базуються на точних облікових даних;

2) укладачам звітності (бухгалтерам) і фінансовим аналітикам: у структуруванні процесу бухгалтерського обліку від початкової реєстрації операцій до складання фінансової звітності, забезпечуючи послідовність і систематичність облікових записів; у полегшенні контролю за правильністю

виконання кожної стадії облікового циклу і взаємозв'язків між ними, знижуючи ризик помилок і неточностей; у підвищенні ефективності аналізу фінансових даних та складання звітності через розуміння того, як кожен елемент методу обліку впливає на кінцеві показники;

3) аудиторам та іншим контролерам: в оцінці, чи відповідає ведення бухгалтерського обліку на підприємстві встановленим стандартам і вимогам законодавства; у виявленні зон підвищеного ризику в обліковому процесі; у підтримці процесу документування і підтвердження правильності виконання облікових процедур;

4) іншим користувачам: у розумінні облікової інформації як основи прийняття управлінських рішень через сприйняття взаємозв'язку етапів облікового циклу та методу бухгалтерського обліку; у розумінні процесу перевірки фінансової інформації аудиторами.

Можна підсумувати, що розроблена схема сприяє узгодженню всіх етапів облікового процесу, забезпечуючи цілісність і послідовність фінансової інформації, що є основою для прийняття рішень і забезпечення прозорості діяльності підприємства.

Розуміння облікового циклу, у свою чергу, дозволяє забезпечити сприйняття як укладачами звітності, так і користувачами фінансової звітності поліфункціональності сучасної облікової системи, як стверджує у своєму дослідженні [31] О. Кундря-Висоцька. Поліфункціональність облікової системи означає, що вона виконує широкий спектр функцій, які забезпечують комплексне управління інформацією підприємства, включаючи як традиційні завдання бухгалтерського обліку, так і додаткові функції, які відповідають вимогам сучасного бізнесу та інноваційним технологіям, зокрема:

1. Традиційні функції бухгалтерського обліку: реєстрація господарських операцій; складання фінансової звітності; розрахунок податків і складання податкової звітності відповідно до вимог законодавства.

2. Управлінський облік і аналіз: підтримка процесів бюджетування і прогнозування, що дозволяє підприємствам планувати свої фінансові потоки і ресурси; надання інструментів для внутрішнього контролю і аудиту, що

забезпечує дотримання внутрішніх політик і зовнішніх регуляторних вимог; забезпечення можливостей аналізу витрат і прибутковості різних сегментів бізнесу, продуктів або проєктів.

3. Інформаційна функція: створення звітів і аналітичних інструментів для керівництва і менеджменту, що допомагає у прийнятті стратегічних рішень; візуалізація ключових показників у реальному часі для швидкого моніторингу фінансового стану підприємства.

4. Інтеграція і взаємодія: здатність інтегруватися з іншими інформаційними системами підприємства, такими як CRM, ERP, системи управління складом і виробництвом; автоматичний обмін даними між різними підрозділами і системами підприємства, що забезпечує єдність і узгодженість інформації.

5. Автоматизація процесів: виконання рутинних завдань, таких як обробка платежів, виписка рахунків, нарахування заробітної плати тощо, що зменшує трудомісткість обліку при підвищенні точності інформації; використання автоматизованих процесів для виконання стандартних облікових операцій, що підвищує ефективність обліку і знижує ризик помилок.

6. Безпека і відповідність: впровадження механізмів захисту даних від несанкціонованого доступу, втрати або пошкодження, включаючи резервне копіювання і шифрування; постійне оновлення систем для відповідності новим вимогам законодавства і стандартам обліку.

7. Мобільність і доступність: використання хмарних технологій для доступу до облікових даних з будь-якого місця і пристрою, що забезпечує гнучкість і зручність у роботі; розробка мобільних додатків для управління обліковими процесами в режимі реального часу.

Таким чином, можна стверджувати, що сучасна облікова система є потужним інструментом, що поєднує традиційні функції бухгалтерського обліку з новими можливостями, забезпечуючи комплексне управління інформацією, підтримку прийняття рішень та відповідність вимогам сучасного бізнес-середовища. При цьому важливим є дотримання певних принципів її формування, зокрема, як рекомендує В. Панасюк у роботі [32], принципів: достовірності як відсутності помилок під час формування бази даних;

безперервності як систематичності накопичення, обробки та узагальнення даних; оперативності як швидкості пошуку інформації, необхідної для прийняття рішень; раціональності збору інформації як пошуку тих подій, які впливають на управлінські рішення; економності як оптимізації витрат на збір та обробку інформації; простоти як доступності інформації для сприйняття; чіткості інформаційного потоку як відсутності інформаційних перевантажень.

Аналіз облікової практики вітчизняних підприємств дозволяє запропонувати ще три принципи ефективної облікової системи:

- 1) принцип конфіденційності як захист конфіденційної фінансової інформації від несанкціонованого доступу та використання;
- 2) принцип адаптивності як здатність адаптуватися до змін у законодавстві, ринкових умовах та внутрішніх потребах підприємства та можливість модернізації – регулярного оновлення відповідно до сучасних технологій та бізнес-вимог;
- 3) принцип релевантності як відповідність потребам користувачів та актуальність даних.

Ці додаткові принципи, на наш погляд, допомагають забезпечити високу ефективність облікової системи, її відповідність сучасним вимогам та потребам користувачів.

Висновки до розділу 1

За результатами дослідження теоретичних засад процесу прийняття рішень на основі фінансової звітності можна зробити такі висновки:

1. Фінансова звітність грає визначальну роль у прийнятті управлінських рішень стосовно суб'єкта господарювання, а у комплекті фінансової звітності центральне місце займає баланс (звіт про фінансовий стан).

2. Встановлена залежність складу фінансової звітності від типу підприємств за розміром у трактовці закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та від того, чи становить підприємство суспільний інтерес. Констатоване протиріччя у вимогах до звітності у міжнародних

стандартах та вітчизняному законодавстві, запропоновано виключення звіту про управління з комплексу фінансової звітності підприємств, які мають дотримуватися МСФЗ.

3. Ідентифіковано неспівпадіння принципів та якісних характеристик інформації в законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1, Концептуальній основі фінансової звітності та МСБО 1, запропоновано привести у відповідність формулювання національних нормативних документів до міжнародних вимог.

4. Встановлено, що в умовах воєнного стану в Україні вимоги до фінансової звітності змінюються. Ідентифіковані етапи процесу прийняття управлінських рішень, інформаційні потреби основних категорій користувачів фінансової звітності та потреби, які задовольняє кожен звіт.

5. Виділені нові функції бухгалтерського обліку - комплексного управління інформацією, підтримки прийняття рішень та відповідності вимогам сучасного бізнес-середовища, запропоновані нові принципи - конфіденційності, адаптивності, релевантності.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА ПП «ЯНТАС»

2.1. Характеристика діяльності та організація облікової політики ПП «ЯНТАС»

Приватне підприємство «ЯНТАС» спеціалізується переважно на виробництві м'яса та його реалізації, що є основним напрямом діяльності підприємства. Окрім цього, відповідно до Статуту підприємства (Додаток А), його предметом діяльності є:

- виробництво м'ясних продуктів, олії та тваринних жирів;
- виготовлення продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, інших харчових продуктів;
- розведення великої рогатої худоби, буйволів і свиней;
- оптова торгівля зерном, насінням, кормами для тварин, м'ясом і м'ясними продуктами;
- роздрібна торгівля м'ясом у спеціалізованих магазинах;
- надання в оренду легкових і вантажних автомобілів;
- діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та хімічними речовинами.

Незважаючи на широкий спектр статутних видів діяльності, підприємство зосереджується на виробництві м'яса як ключовому напрямі, що формує його конкурентні переваги на ринку.

У контексті організації облікового циклу та управління фінансами акцент також робиться на основному виробничому процесі. Це дозволяє більш ефективно структурувати облік витрат, доходів, а також контролювати запаси і логістику.

ПП «ЯНТАС» реалізує свою продукцію переважно на внутрішньому ринку. Основними клієнтами підприємства є покупці з Вінницької області, серед яких присутні як кінцеві споживачі, так і підприємства сфери громадського харчування та торговельні мережі. Оплата за товари здійснюється в різних

формах: готівкою, безготівковим розрахунком через банківські перекази, а для постійних клієнтів передбачена можливість відтермінованого платежу. Такий підхід дозволяє підприємству залишатися гнучким та ефективно співпрацювати з різними категоріями клієнтів.

ПП «ЯНТАС» активно бере участь у різних тендерах як на місцевому, так і на регіональному рівні, що є важливим напрямом діяльності підприємства. Завдяки цьому компанія має можливість не лише розширювати географію збуту, але й виходити на нові сегменти ринку. Участь у тендерах дозволяє підприємству конкурувати за великі замовлення, співпрацювати з державними установами, комунальними підприємствами та приватними організаціями.

Так обсяг продажів за останні чотири роки (2021-2024 рр.) підприємства ПП «ЯНТАС» від участі в тендерах продемонстровано в таблиці 2.1, та графічно зображено на рисунку 2.1.

Таблиця 2.1 – Обсяги продажів ПП «ЯНТАС» від участі в тендерах за 2021-2024 роки

Показники	Рік				Абсолютне відхилення		
	2021	2022	2023	2024	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Сума (грн.)	10768	25175	196993	292490	14407	171818	95497

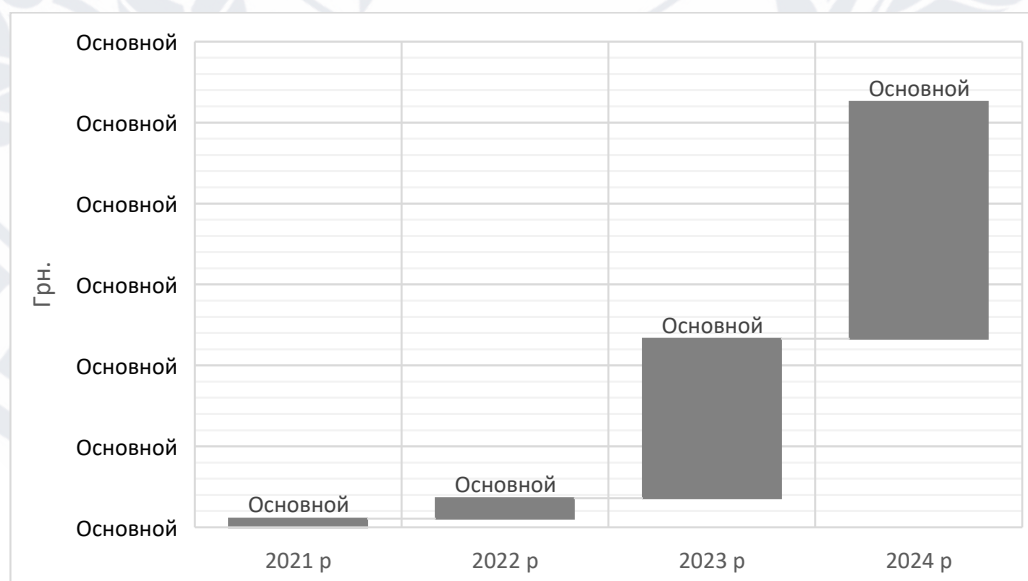

Рисунок 2.1 – Динаміка обсягів продажу ПП «ЯНТАС» від участі в тендерах за 2021-2024 роки

ПП "ЯНТАС" активно розвиває напрямок участі у тендерах, що приносить значний внесок у загальний обсяг реалізації продукції. За останні чотири роки підприємство демонструє стабільне зростання доходів від цього виду діяльності. Зокрема:

- Якщо у 2021 році сума склала лише 10 768 грн., то у 2024 році цей показник досяг 292 490 грн., що у 27 раз більше. Такі зміни свідчать про активний розвиток компанії.
- Найбільше зростання продажу відбулося між 2022 і 2023 роками — на 171 818 грн. (у 7,8 разів). Це може свідчити про успішну адаптацію підприємства до тендерних процедур або розширення його діяльності.
- Відносно помірний приріст спостерігається у 2023-2024 роках (+95 497 грн.) свідчить про поступове наближення компанії до оптимального рівня участі в тендерах.

Динаміка зростання демонструє, що "ЯНТАС" успішно адаптується до умов ринку, вдосконалює свою участь у тендерних процедурах та здобуває довіру нових партнерів. Це підкреслює конкурентоспроможність підприємства та його здатність забезпечувати якісну продукцію відповідно до вимог замовників.

Перемога в тендерах забезпечує стабільні обсяги виробництва та реалізації продукції, а також сприяє фінансовій стабільності підприємства. Крім того, такий підхід дозволяє "ЯНТАС" укласти довгострокові договори з надійними партнерами, що гарантує постійний попит на продукцію. Участь у тендерах також слугує інструментом для підвищення репутації компанії, адже співпраця на основі конкурентних умов свідчить про високий рівень якості продукції та ефективність роботи підприємства.

Для оцінки результативності участі ПП «ЯНТАС» у тендерних закупівлях було проаналізовано дані щодо реалізованих замовлень за останній період. До переліку увійшли як медичні, так і освітні заклади, а також інші установи державного та комунального значення. У таблиці 2.2 представлено замовників та суми укладених договорів, що дозволяє оцінити масштаби діяльності підприємства та його вплив на різні сфери суспільного життя.

Таблиця 2.2 – Тендерні замовлення реалізовані ПП «ЯНТАС»

№	Замовник	Сума (грн.)
1.	Вінницька обласна дитяча клінічна лікарня	97 623
2.	Комунальне некомерційне підприємство «Тростянецька центральна районна лікарня»	94 145
3.	Комунальний заклад «Вінницька обласна психоневрологічна лікарня ім. акад. О. І. Ющенка»	84 650
4.	Тульчинський дитячий ортопедичний санаторій	77 270
5.	Клебанський заклад дошкільної освіти «Оленка» (ясла-садок) Тульчинської міської ради Вінницької області	39 566
6.	КЗ Тульчинський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 Тульчинської міської ради Вінницької області	36 500
7.	Нестерварський ЗДО (ясла-садок)	29 200
8.	Державна установа «Стрижавська виправна колонія (№81) »	26 447
9.	КЗ Тульчинський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 3 Тульчинської міської ради Вінницької області	11 680
10.	КЗ Тульчинський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №2 Тульчинської міської ради Вінницької області	11 680

За аналізом останніх даних тендерної діяльності ПП «ЯНТАС» можна надати такі висновки:

1. До переліку замовників входять як державні, так і комунальні установи, зокрема лікарні, заклади дошкільної освіти та виправна колонія. Це свідчить про широку сферу діяльності підприємства, орієнтовану на державні потреби.

2. Найбільшу суму замовлення реалізовано для Вінницької обласної дитячої клінічної лікарні — 97 623 грн. Присутні також і мені за обсягом замовлення, які стосуються закладів дошкільної освіти, таких як КЗ Тульчинський ЗДО, де сума становить 11 680 грн.

3. Основними напрямками реалізації є забезпечення медичних і освітніх закладів. Це демонструє спеціалізацію підприємства на соціально значущих послугах.

Загалом таблиця вказує на те, що підприємство ефективно працює із різними державними установами, забезпечуючи їм необхідні ресурси.

За критеріями Закону [8] ПП «ЯНТАС» є малим, однак усвідомлює

важливість бухгалтерського обліку в організації інформаційного забезпечення управлінських рішень, тому має детально розроблений Наказ про облікову політику підприємства (Додаток Б), який введено в дію з 02.01.2023 р. ПП «ЯНТАС» знаходиться на загальній системі оподаткування.

На підприємстві затверджені правила і графік документообігу, а ведення обліку здійснюється з використанням бухгалтерської програми 1С: Бухгалтерія. На основі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань та господарських операцій підприємств розроблений робочий план рахунків з використанням першого, другого та третього порядку (синтетичних рахунків, субрахунків, аналітичних рахунків). Для узагальнення інформації про витрати підприємства використовуються рахунки класу 9 «Витрати діяльності». Передбачена можливість внесення змін у Наказ про облікову політику при змінах законодавства та процедура ознайомлення зі змістом Наказу посадових осіб, причетних до його виконання. Наказ підписаний директором, скріплений печаткою підприємства, з його змістом ознайомлений головний бухгалтер.

Аналіз вимог до облікової політики підприємства та Наказу про облікову політику ПП «ЯНТАС» показав, що останній загалом відповідає вимогам законодавства України та відображає специфіку малого підприємства, зокрема за такими напрямками:

1. Відповідність законодавству: наказ складено з урахуванням вимог законодавства України. [8] Використання НП(С)БО свідчить про відповідність діючим обліковим вимогам.

2. Чітко визначені обов'язки: визначення обов'язків головного бухгалтера, його участі в процесах, пов'язаних із нестачами та втратами, сприяє забезпеченню належного контролю за обліком операцій і мінімізує ризики викривлення інформації у звітності.

3. Визначення методів та політик: у наказі прописані основні моменти щодо методів оцінки необоротних та оборотних активів, нарахування амортизації, формування витрат і доходів тощо, що свідчить про систематичний підхід до ведення обліку, що є важливим для управлінських рішень.

4. Система документообігу: наявність графіка документообігу та

використання автоматизації забезпечують прозорість та контроль над операціями, що у свою чергу підвищує оперативність і точність облікових даних для прийняття управлінських рішень.

5. Фінансова звітність: охарактеризована така особливість малого підприємства, як подача фінансової звітності у складі двох основних форм (балансу і звіту про фінансові результати), визначені терміни її подання, що відповідає встановленим вимогам.

6. Гнучкість у зв'язку зі змінами законодавства: наказ передбачає можливість внесення змін у випадку змін законодавства, що свідчить про адаптивність облікової політики до динамічного законодавчого поля України і є важливим для ефективного управління.

Таким чином, можна зробити висновок, що Наказ про облікову політику ПП «ЯНТАС» є ефективним інструментом для організації обліку на малому підприємстві, враховує специфіку підприємства та вимоги законодавства, забезпечуючи належну основу для управлінських рішень і податкової звітності. Разом з тим негативними моментами є:

1. Проблеми з автоматизацією обліку: наразі програма 1С: Бухгалтерія не має ліцензії в Україні і її використання може бути проблемним у перспективі.

2. Недостатня деталізація обліку витрат: використання тільки рахунків класу 9 для обліку витрат без врахування елементів витрат може ускладнити аналіз та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації виробництва.

За результатами аналізу організації обліку ПП «ЯНТАС» запропоновано:

1. Розглянути інший програмний продукт (ПП) або можливість інтеграції бухгалтерської системи з іншими управлінськими системами (наприклад, CRM або ERP), що дозволить автоматизувати більшу частину бізнес-процесів, знизити ризик помилок та збільшити ефективність управлінських рішень.

2. Удосконалити систему обліку запасів через впровадження більш детальної класифікації облікових одиниць (наприклад, за партіями або серіями), а також розширення аналітики по витратах для підвищення точності в управлінні собівартістю та оптимізації виробничих процесів.

Таке удосконалення наказу про облікову політику, на нашу думку,

дозволить оптимізувати не тільки первинний облік, а й контроль витрат і управління виробничими процесами.

Слід зауважити, що перелік та зміст облікових реєстрів визначається формою обліку, яка може бути: меморіально-ордерною (обов'язкова у бюджетних установах), спрощеною (можлива на малих та мікропідприємствах), автоматизованою (обов'язкова у банках) та журнально-ордерною. [45-48].

Переважає більшість підприємств в Україні використовує журнально-ордерну форму обліку або автоматизовану, засновану на журнально-ордерній. Ця форма обліку є традиційною, зрозумілою і простою, дозволяє систематизувати дані про операції в єдину систему реєстрів синтетичного (журнали-ордери) та аналітичного (відомостями) обліку, що полегшує процес перевірки та узгодження даних, є гнучкою, може бути адаптована до специфіки діяльності різних підприємств, може вестися в ручному та автоматизованому форматах. Перелік реєстрів обліку відповідно до облікових ділянок за даною формою наведено у Додатку В. Але наряду з перевагами журнально-ордерна форма обліку має такі недоліки: складність і трудомісткість, особливо для великих підприємств з великою кількістю операцій; високий ризик помилок з причини великої кількості ручної роботи; відсутність оперативності при прийнятті управлінських рішень; обмежені аналітичні можливості; складність проведення ревізій і аудитів.

Ці складнощі, на наш погляд, можна подолати через автоматизацію обліку. ПП «ЯНТАС» використовує автоматизовану форму обліку (1С Підприємство), засновану на журнально-ордерній, тобто машинограми, які відповідають журналам-ордерам, формуються автоматично як результат обробки документів первинного обліку.

Терміни зберігання первинних документів та реєстрів обліку визначені законодавчо і відповідно до Податкового кодексу України та Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» представлені у Додатку Г.

2.2. Облікова практика формування показників звіту про фінансовий стан підприємства

Як вже зазначалося, залежно від законодавчих вимог, вітчизняні підприємства різних розмірів та організаційно-правових форм мають складати свою фінансову звітність, зокрема звіт про фінансовий стан (баланс) за національними або міжнародними обліковими стандартами [9, 11]:

- за вимогами НП(С)БО 1 – у загальному випадку малих та мікропідприємств та середніх підприємств, які не є емітентами цінних паперів;
- НП(С)БО 25 – за бажанням скористатися спрощеннями малі та мікропідприємства;
- МСБО 1 – підприємства, які становлять суспільний інтерес, за визначенням законодавства, за бажанням – усі інші підприємства.

При цьому усі суб'єкти господарювання мають дотримуватися положень Закону [8] та Порядку подання фінансової звітності [50]. Для полегшення роботи зі складання фінансової звітності Міністерства фінансів України розробило Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності» [51].

У балансі відображається три економічні категорії станом на певну дату (кінець звітного періоду):

- 1) активи як ресурси, які контролюються підприємством у результаті здійснення якихось минулих подій, при чому використання цих ресурсів, за обґрунтованим очікуванням, має призвести до отримання у майбутньому економічних вигід у будь-якій формі;
- 2) зобов'язання як заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок якихось минулих подій і погашення якої, як обґрунтовано очікується, в майбутньому призведе до зменшення економічних вигід, тобто ресурсів підприємства;
- 3) власний капітал, який розраховується як різниця між оціненими активами і зобов'язаннями підприємства.

Їх представлення вимагає визначення класифікації, методів оцінки і визнання, а також питань суттєвості, як це показано у табл. 2.3 та Додатку Д, складеними за такими нормативними документами: НП(С)БО 1, НП(С)БО 7-13,

НП(С)БО 27, НП(С)БО 30 та Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [9, 53].

Таблиця 2.3 – Підготовка показників фінансової звітності

Показники	Активи	Зобов'язання	Власний капітал
1	2	3	4
Класифікація	Необоротні, оборотні, необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	Довгострокові, поточні, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	За складовими (зареєстрований, додатковий, резервний капітал, неоплачений, вилучений капітал, капітал у дооцінках, нерозподілений прибуток)
Визнання	Оцінка визначена достовірно; у майбутньому очікується отримання економічних вигід, пов'язаних з використанням активу	Оцінка визначена достовірно; у майбутньому очікується зменшення економічних вигід внаслідок погашення зобов'язання	Відображається одночасно з визнанням активів та зобов'язань, які призвели до зміни капіталу
Суттєвість	До 5 % підсумку всіх активів	До 5 % підсумку всіх зобов'язань	До 5 % підсумку власного капіталу
Оцінка	Основні засоби та нематеріальні активи – за залишковою або справедливою вартістю, запаси та необоротні активи, утримувані для продажу, – за найменшою з собівартості та чистої вартості реалізації, біологічні активи – за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж, первісною вартістю з урахуванням накопиченої амортизації і втрат від зменшення корисності, первісною вартістю, поточна дебіторська заборгованість за продукцію (товари), роботи (послуги) – за первісною вартістю, поточна дебіторська заборгованість, що є фінансовим активом, – за чистою реалізаційною вартістю, довгострокова дебіторська заборгованість – за теперішньою вартістю, фінансові інвестиції – за справедливою вартістю, собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестиції, амортизованою собівартістю, вартістю, що визначається з урахуванням змін загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування, фінансові інструменти – за справедливою собівартістю	Довгострокові зобов'язання – за теперішньою вартістю, поточні зобов'язання – за сумою погашення, забезпечення – за обліковою оцінкою ресурсів, які необхідні для погашення зобов'язання (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування)	Акціонерний капітал – за номінальною вартістю випущених акцій та додатковим капіталом, резерви – за сумами, які утворилися в результаті розподілу прибутку, переоцінки активів, інших змін у капіталі

Розроблено за [9, 53]

При цьому суттєвість у даному контексті розуміють як необхідність окремого наведення статті активу чи пасиву балансу, натомість несуттєві статті об'єднують у категорію «Інші необоротні активи», «Інші оборотні активи», «Інші поточні зобов'язання». Разом з тим не можна об'єднувати монетарні та немонетарні статті фінансової звітності, поточні (оборотні) та непоточні (необоротні, довгострокові). Слід пам'ятати, що окрема стаття, може бути несуттєвою для окремого подання у балансі, але суттєвою для окремого розкриття в примітках до фінансової звітності.

У балансі, як вже вказувалося, надається інформація на початок та кінець звітного періоду, а статті та розділи балансу визначаються організаційно-правовою формою (розміром) підприємства та концептуальною основою звітності – обліковими стандартами, які використовуються при складанні звітів. У Додатку Е наведена порівняльна характеристика структури балансу залежно від організаційно-правової форми вітчизняного підприємства. Як бачимо з Додатку Е, різниця між структурою балансу звичайного підприємства, малого підприємства і мікропідприємства полягає в рівні деталізації та кількості статей, що включаються до балансу:

1) баланс підприємства, яке не є суб'єктом малого бізнесу: має найбільш детальну структуру з великою кількістю статей; включає багато різних видів активів і пасивів, таких як нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, різні види дебіторської заборгованості та зобов'язань; підпорядковується суворим стандартам обліку;

2) баланс малого підприємства: має спрощену структуру, менш деталізовану порівняно з великим підприємством; включає основні статті активів і пасивів, проте не в такій великій кількості; є спрощеним, але включає ключові елементи, необхідні для прийняття управлінських рішень зовнішніми користувачами;

3) баланс мікропідприємства: має найпростішу структуру з мінімальною кількістю статей; робить основні акценти на основні засоби, оборотні активи, гроші та їх еквіваленти, поточну дебіторську заборгованість; максимально спрощений для мінімізації адміністративного навантаження на такі

підприємства.

Концепція розрахунку показників балансу міститься у відповідних стандартах обліку, а їх оцінка детально розписана у Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності (Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433) [51]. За результатами дослідження розроблено алгоритм формування показників балансу малого підприємства, показаний у табл. 2.4-2.5 на прикладі інформації ПП «ЯНТАС» на кінець 2023 р.

Таблиця 2.4 – Алгоритм формування показників активів балансу малого підприємства на прикладі ПП «ЯНТАС»

Стаття	Код рядка	Вихідні дані (формула або сальдо рахунків)	Дані ПП «ЯНТАС» на 31.12.2023 р., тис. грн.
1	2	3	4
<i>I. Необоротні активи</i>			
Нематеріальні активи:	1000	Залишкова вартість нематеріальних активів: ряд. 1001 – ряд. 1002	-
первісна вартість	1001	Дт 12	-
накопичена амортизація	1002	(Кт 133)	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	Дт 15 (придбані будівельні матеріали, конструкції, обладнання та комплектуючі, що підлягають монтажу)	-
Основні засоби:	1010	Залишкова вартість основних засобів: ряд. 1011 – ряд. 1012	10 025,1
первісна вартість	1011	Дт 10	11 145,4
знос	1012	(Кт 13)	(1 120,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	Справедлива вартість або залишкова вартість довгострокових біологічних активів: Дт 16, якщо обліковуються за справедливою вартістю; Дт 16 мінус Кт 13, якщо обліковуються за первісною вартістю	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	Фінансові інвестиції на період понад 1 рік, інші фін.інвестиції, які не можна вільно реалізувати у будь-який момент: Дт 14	-
Інші необоротні активи	1090	Необоротні активи, які не потрапили до інших рядків цього розділу Дт 18	-
Усього за розділом I	1095	Сума рядків 1005, 1010, 1020, 1030, 1090	10 025,1
<i>II. Оборотні активи</i>			
Запаси	1100	Дт 20, 23 (крім необоротних активів і групи вибуття, утримуваних для продажу)	30 732,4
У т.ч. готова продукція	1103	Дт 26 (крім необоротних активів і групи вибуття, утримуваних для продажу)	29 401,4

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
Поточні біологічні активи	1110	Вартість поточних біологічних активів у тваринництві та рослинництві згідно НП(С)БО 30 Дт 21	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	Дт 37 за вирахуванням резерву сумнівних боргів	62 209,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	Визнана дебіторська заборгованість казначейських, фінансових і податкових органів, державних цільових фондів, зокрема за розрахунками з тимчасової непрацездатності Дт 64	-
у т.ч. з податку на прибуток	1136	Дт 64 (у частині податку на прибуток)	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	Дт 37 (у сумі, що не потрапила до інших статей дебіторської заборгованості і не належить до резерву сумнівних боргів), 64, 66 та 68	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	Дт 35 (крім показників, що потрапили до рядка 1165)	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	Дт 30, 31, 35 (у частині коштів та їх еквівалентів)	250,0
Витрати майбутніх періодів	1170	Дт 39	-
Інші оборотні активи	1190	Дт 30 (у частині грошових документів), 64 (у частині податкових зобов'язань і податкового кредиту)	-
Усього за розділом II	1195	Сума рядків 1100, 1110, 1125, 1135, 1160, 1165, 1170, 1190	93 192,2
Розділ III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	Дт 26 (у частині сум необоротних активів і групи вибуття, утримуваних для продажу)	-
Баланс	1300	Сума рядків 1095, 1195, 1200	103 217,3

Вже зараз можна зробити такі висновки щодо активів ПП «ЯНТАС»:

- основну частину необоротних активів підприємства становлять основні засоби із залишковою вартістю 10 025,1 тис. грн, що формують всю суму розділу I (1095);

- інші необоротні активи (нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові біологічні активи, довгострокові фінансові інвестиції тощо) відсутні або незначні;

- загальна вартість оборотних активів складає 93 192,2 тис. грн, що значно

перевищує необоротні активи;

- найбільшу частину оборотних активів становлять: запаси - 30 732,4 тис. грн, з яких 29 401,4 тис. грн - готова продукція; дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги - 62 209,8 тис. грн, що свідчить про значні зобов'язання контрагентів перед підприємством; грошові кошти та їх еквіваленти становлять лише 250,0 тис. грн, що може свідчити про низьку ліквідність оборотних активів.

Загальна сума активів підприємства (рядок 1300) дорівнює 103 217,3 тис. грн., оборотні активи становлять більшу частку загальної суми активів (90,3%), що характерно для підприємств із активним виробничим процесом або високим рівнем дебіторської заборгованості.

Таблиця 2.5 – Алгоритм формування показників пасивів балансу малого підприємства на прикладі ПП «ЯНТАС»

Стаття	Код рядка	Вихідні дані (формула або сальдо рахунків)	Дані ПП «ЯНТАС» на 31.12.2023 р., тис. грн.
1	2	3	4
<i>1. Власний капітал</i>			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	Зареєстрована в установчих документах сума статутного капіталу Кт 40 (у частині зареєстрованого (пайового) капіталу)	10,0
Додатковий капітал	1410	Сума дооцінки необоротних активів; вартість безоплатно отриманих необоротних активів; інші види додаткового капіталу Кт 40 (у частині додаткового капіталу)	-
Резервний капітал	1415	Сума резервів створена з нерозподіленого прибутку: Кт 40 (у частині резервного капіталу)	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Кт 44 або (Дт 44)*	17 866,3
Неоплачений капітал	1425	Дт 40 (у частині неоплаченого капіталу)	(-)
<i>Усього за розділом I</i>	<i>1495</i>	<i>Сума рядків 1400, 1410, 1415 ± 1420 – 1425</i>	<i>17 876,3</i>
<i>II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення</i>	<i>1595</i>	Заборгованість банкам за непоточні кредити, довгострокова заборгованість іншим залученням позикових коштів та іншими довгостроковими зобов'язаннями, залишок коштів цільового фінансування і цільових надходжень, забезпечення для відшкодування наступних витрат і платежів Кт 47, 48, 55	<i>10 000,0</i>

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4
<i>III. Поточні зобов'язання та забезпечення</i>			
Короткострокові кредити банків	1600	Кт 31 (овердрафт), 68 (у частині короткострокових кредитів (позик) та процентів за ними)	2 030,8
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	Сума довгострокових зобов'язань, що підлягає погашенню протягом 12 місяців з дати балансу: Кт 68 (у частині поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями)	-
товари, роботи, послуги	1615	Кт 68 (у частині поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги)	67 217,9
розрахунками з бюджетом	1620	Кт 64	1 962,8
у т.ч з податку на прибуток	1621	Кт 64 (у частині податку на прибуток)	1 689,3
розрахунками зі страхування	1625	Кт 64 (у частині розрахунків зі страхування)	53,1
розрахунками з оплати праці	1630	Кт 66	220,4
Доходи майбутніх періодів	1665	Кт 69	-
Інші поточні зобов'язання	1690	Заборгованість за одержаними авансами; заборгованість засновникам у зв'язку з розподілом прибутку, пов'язаним сторонам; сальдо субрахунку 644 «Податковий кредит»; валова заборгованість замовникам за будівельними контрактами Кт 37, 64, 68	3 856,0
<i>Усього за розділом III</i>		<i>Сума рядків по розділу:</i> <i>1600+1610+1615+1620+1625+1630+1665+1690</i>	<i>75 341,0</i>
<i>Розділ IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття</i>	1700	Визнані зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, що утримуються для продажу: Кт 68 (у частині зобов'язань за необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття)	-
<i>Баланс</i>	1900	<i>Ряд. 1495 + ряд. 1595 + ряд. 1695 + ряд. 1700 = Ряд. 1300</i>	<i>103 217,3</i>
* від'ємні значення у балансі наводяться в дужках			

На основі даної інформації можна запропонувати загальні рекомендації:

1. Підприємству доцільно звернути увагу на управління дебіторською заборгованістю, оскільки вона значно перевищує інші статті оборотних активів.
2. Низький рівень грошових коштів може стати проблемою для покриття поточних зобов'язань, тому варто розглянути стратегії підвищення ліквідності

активів.

Але детальний аналіз фінансового стану буде представлений у питанні 3.1.

Розглянемо алгоритм формування показників пасивів балансу малого підприємства (див. табл. 2.5) на прикладі інформації ПП «ЯНТАС» на кінець 2023 р.

Щодо пасивів ПП «ЯНТАС» можна сказати таке:

- власний капітал (ряд. 1495) становить 17 876,3 тис. грн, що сформовані переважно за рахунок: зареєстрованого (пайового) капіталу - 10,0 тис. грн, що є мінімальною величиною, та нерозподіленого прибутку - 17 866,3 тис. грн, що вказує на значну частину накопиченого прибутку підприємства;
- додатковий і резервний капітали відсутні, що може свідчити про відсутність дооцінки активів чи спеціальних резервів;
- неоплачений капітал відсутній, що є позитивним показником, оскільки весь заявлений капітал повністю сплачено.

Довгострокові зобов'язання (ряд. 1595) складають 10 000,0 тис. грн, їх основу становлять позики (кредити банків або інші залучення), обліковувані за рахунками Кт 47, 48, 55.

Поточні зобов'язання та забезпечення мають загальну суму (ряд. 1695) 75 341,0 тис. грн, із яких найбільші складові:

- поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (ряд. 1615) - 67 217,9 тис. грн, що є домінуючим зобов'язанням. Це свідчить про значні обсяги закупівель або наявність відстрочення платежів постачальникам;
- короткострокові кредити банків (ряд. 1600) - 2 030,8 тис. грн, що представляє невелику частку загальної заборгованості;
- розрахунки з бюджетом (ряд. 1620) - 1 962,8 тис. грн, із яких 1 689,3 тис. грн стосується зобов'язань із податку на прибуток;
- інші поточні зобов'язання (ряд. 1690) - 3 856,0 тис. грн, що включають аванси отримані, зобов'язання перед засновниками та іншими пов'язаними сторонами;
- розрахунки з оплати праці (ряд. 1630) складають 220,4 тис. грн, що є помірним показником для підприємства такого масштабу.

Загальна сума пасивів становить 103 217,3 тис. грн, що відповідає активам (ряд. 1300). Це підтверджує коректність балансу.

Загальні рекомендації щодо пасиву балансу ПП «ЯНТАС»:

1. Провести аналіз кредиторської заборгованості, особливо великої частки за товари, роботи, послуги (67 217,9 тис. грн).
2. Оцінити поточний фінансовий стан, враховуючи високий рівень поточних зобов'язань (75 341,0 тис. грн), що значно перевищує власний капітал (17 876,3 тис. грн).

При складанні балансу слід дотримуватися таких *правил*:

- баланс складається в тисячах гривень без десяткового знаку, але суми рахуються по неокруглених даних, а вже потім округлюються;
- баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду;
- при складанні балансу можна використовувати додаткові рядки, наведені у Додатку 3 до НП(С)БО 1;
- статті, інформація по яким відсутня, можна не наводити, крім ситуацій, коли інформація за такими статтями була відображена в попередньому балансі;
- забороняється взаємне згортання статей активів і зобов'язань.

Підприємства – емітенти цінних паперів, якщо останні допущені до торгів на фондових біржах (щодо них здійснено публічну пропозицію), банки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи, великі підприємства як підприємства, що становлять суспільний інтерес, повинні подавати фінансову звітність за міжнародними вимогами МСБО 1, який не пропонує форми балансу, але надає мінімальні статті, які мають бути розкриті у Звіті про фінансовий стан [11]. Якщо їх розташувати відповідно до звичної структури балансу вітчизняного підприємства (як це показано у Додатку Ж), процес складання фінансової звітності буде спрощений.

За результатами дослідження вимог до структури балансу та змісту його показників за національними та міжнародними стандартами обліку, можна зробити такі висновки:

1. Українське підприємство має більш деталізовану структуру балансу з великою кількістю статей, що дозволяє детально відображати всі активи і

зобов'язання.

2. МСФЗ прагнуть до стандартизації та спрощення структури балансу, зосереджуючись на ключових елементах, що забезпечує прозорість і порівнянність фінансової інформації між різними підприємствами та країнами.

3. В обох випадках структура балансу забезпечує основні принципи обліку, але відрізняється за рівнем деталізації та класифікації активів і зобов'язань.

ПП «ЯНТАС» як мале підприємство відповідно до законодавства складає дві перші форми звітності – Баланс та Звіт про фінансові результати. Ці звітні документи за 2022 та 2023 рр. представлені у Додатках И та К.

Відповідно до закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] фінансова звітність за МСФЗ має складатися та подаватися у державні органи в електронній формі на основі таксономії. Таксономія – це затверджена класифікація можливих рядків у фінансовій звітності, яка потім кодифікується у формат XBRL. Переклад українською мовою таксономії МСФЗ розміщений на сайтах Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку, Національного банку України, а Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку навіть візуалізувала основні моменти таксономії за МСФЗ за 2023 р.

Разом з цим слід відмітити, що як застосування МСФЗ, так і використання таксономії звітності є досить складною задачею для більшості вітчизняних підприємств. Ряд з них наразі користується можливостями ненадання звітності у період воєнного стану відповідно до Закону «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [16], але оскільки після закінчення війни протягом 3 місяців треба буде надати усю неподану вчасно звітність, ми радимо вже розпочати даний процес, адже перехід на МСФЗ займає мінімально 2 роки. Для цього ми рекомендуємо використовувати такий *алгоритм* переходу на подання звітності за МСФЗ:

1й етап. Обрання дати переходу.

Слід пам'ятати, що має бути три баланси до моменту остаточного представлення звітності за МСФЗ. Наприклад, щоб була представлена звітність за МСФЗ за 2023 рік, треба було розпочати перехід на 01.01.2022 р. і підготувати

за міжнародними вимогами баланси на такі дати: 01.01.2022, 01.01.2023, 01.01.2024. З них перші два – баланси за порівняльний період, які складаються шляхом трансформації балансів, складених за НП(С)БО; баланс на 01.01.2024 р. – перший баланс, складений одразу за МСФЗ.

2й етап. Розробка та затвердження наказу про облікової політики за МСФЗ.

Треба визначити основні принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку, що відповідають вимогам МСФЗ, враховуючи специфіку діяльності підприємства та галузевих особливості, а також формалізувати їх Наказом про облікову політику підприємства і довести до відома усіх відповідальних осіб на підприємстві.

3й етап. Проведення інвентаризації.

Завданнями даної інвентаризації має бути визначення тих активів і зобов'язань, які потрапляють в МСФЗ-баланс, перекласифікація та переоцінка статей відповідно до міжнародних вимог.

4й етап. Складання «вступного» балансу за МСФЗ на обрану дату переходу.

Це передбачає перерахунок активів, зобов'язань та капіталу згідно з новими обліковими політиками та оцінками з метою забезпечення повного та точного відображення фінансового стану підприємства за міжнародними стандартами на початок періоду звітності.

5й етап. Формування порівняльної інформації за МСФЗ.

Якщо перехід відбувся 01.01.2022 р., то порівняльна інформація – це фінансова звітність за 2022 рік.

6й етап. Отримання першої фінансової звітності за МСФЗ.

Якщо перехід відбувся 01.01.2022 р., то це баланс станом на 31.12.2023 р.

7й етап. Оприлюднення фінансової звітності та аудиторського висновку по ній.

Якщо перехід на МСФЗ відбувся за бажанням підприємства, а не відповідно до обов'язковості, встановленої законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», то даний етап не є обов'язковим.

За результатами дослідження були ідентифіковані основні проблеми застосування МСФЗ та таксономії фінансової звітності вітчизняних підприємств та запропоновані напрями їх вирішення, викладені у Додатку Л.

Узагальнюючи, можна констатувати, що основною проблемою переходу на МСФЗ та таксономію фінансової звітності є необхідність значних фінансових витрат на навчання персоналу, адаптацію діючих чи впровадження нових інформаційних систем та залучення консультантів. Разом з тим очевидно, що без виконання цих вимог неможливо буде говорити про залучення інвестицій у повоєнну економіку України. Тому чим раніше підприємства почнуть цей процес, тим більш успішними вони зможуть стати після війни, адже МСФЗ забезпечують прозорість, порівнянність та достовірність фінансової звітності, що підвищує довіру іноземних інвесторів. Стандартизована та зрозуміла звітність полегшує аналіз фінансового стану підприємств, сприяючи прийняттю інвестиційних рішень. Успішний перехід на МСФЗ також демонструє прагнення підприємств до міжнародних стандартів корпоративного управління та звітності, що додатково стимулює інвесторів до співпраці.

2.3. Внутрішні процедури забезпечення достовірності інформації балансу

Для прийняття ефективних управлінських рішень користувачі мають бути впевнені в достовірності показників звітності, зокрема балансу підприємства. За достовірність фінансової інформації несе відповідальність власник або керівник підприємства, а сама процедура перевірки повноти і точності показників звіту про фінансовий стан лежить в межах системи внутрішнього контролю.

Внутрішні процедури забезпечення достовірності інформації балансу є складниками системи внутрішнього контролю (СВК) підприємства як сукупності організаційних структур, політик, процедур та заходів, що впроваджуються на підприємстві з метою забезпечення ефективного управління, захисту активів, запобігання шахрайству, забезпечення достовірності фінансової звітності, дотримання законодавства та внутрішніх регламентів, і представлені у табл. 2.6.

Важливу роль в рамках системи внутрішнього контролю підприємства займає інвентаризація як процес перевірки фактичної наявності активів та зобов'язань підприємства і їх відповідності даним бухгалтерського обліку. Метою інвентаризації є підтвердження достовірності та повноти облікової інформації, що відображається у фінансовій звітності, зокрема в балансі. Інвентаризація є важливим елементом системи внутрішнього контролю і забезпечує точність фінансових показників.

Таблиця 2.6 – Внутрішні процедури підтвердження достовірності фінансової звітності

Елемент СВК	Приклади складових елементу
1. Контрольне середовище	– кодекс етичних цінностей та доброчесності; – організаційна структура як розподіл обов'язків, повноважень і відповідальності; – кадрова політика
2. Оцінка ризиків	– ідентифікація можливих ризиків, які можуть вплинути на досягнення цілей підприємства; – аналіз та оцінка ймовірності та впливу ризиків; – розробка та впровадження заходів для мінімізації ризиків
3. Контрольні заходи	– процедури та політики для запобігання, виявлення та виправлення помилок і шахрайства; – впровадження автоматизованих систем контролю; – документування та затвердження всіх операцій
4. Інформація та комунікація	– системи збору, обробки та обміну інформацією для забезпечення прийняття обґрунтованих рішень; – забезпечення належної комунікації всередині підприємства
5. Моніторинг та оцінка	– постійний моніторинг ефективності внутрішнього контролю; – періодичні внутрішні аудити та оцінка виконання контрольних заходів; – коригуючі дії у разі виявлення недоліків або порушень

Розроблено автором

Нормативним документом, який регламентує проведення інвентаризації та оформлення її результатів на підприємстві, є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [55]. Виходячи з даного регламенту, основними цілями інвентаризації є:

1) забезпечення управлінської ефективності шляхом точного контролю та обліку активів і зобов'язань.

2) забезпечення достовірності фінансової звітності, що є критично важливим для прийняття інвестиційних та фінансових рішень;

3) захист ресурсів, виявлення та запобігання втратам, крадіжкам і

помилкам, що може позитивно вплинути на фінансову стабільність підприємства.

Інвентаризація активів та зобов'язань обов'язково проводиться перед складанням звіту про фінансовий стан для забезпечення достовірності представлених у ньому показників. Терміни перевірки фактичної наявності ресурсів та джерел їх утворення при цьому залежать від їх різновиду, як представлено у Додатку М, а основні етапи процесу інвентаризації активів та зобов'язань представлені на рис. 2.2.

Рисунок 2.2 – Процес інвентаризації активів та зобов'язань

Відповідно до Положення регулювання розбіжностей здійснюється:

- необоротні активи, а саме основні засоби і нематеріальні активи, лишки яких виявлені за результатами інвентаризації, оприбутковуються зі збільшенням доходів майбутніх періодів;
- оборотні активи, а також цінні папери та грошові кошти, лишки яких виявлені за результатами інвентаризації, оприбутковуються зі збільшенням

доходу звітного періоду;

- нестача запасів: у межах норм природного убутку за розпорядженням керівника списується на витрати, понад норми природного убутку та втрати від псування – списуються з балансу і відносяться на рахунок винних осіб;

- взаємозалік лишків і нестач внаслідок пересортиці допускається для запасів однакового найменування і кількості, що утворилися за один період: від’ємна різниця при списанні пересортиці відноситься на винну особу (якщо винні особи не встановлені - на позабалансовий рахунок), позитивна різниця - на збільшення доходів.

За результатами проведення інвентаризацій в останні роки на ПП «ЯНТАС» не було виявлено розбіжностей, разом з тим з урахуванням важкої безпекової ситуації корисним для підприємства буде мати кореспонденцію рахунків можливих результатів перевірки фактичної наявності активів – лишків та нестач, яка розроблена автором і представлена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Відображення в обліку результатів інвентаризації для малого підприємства

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючий рахунок	
		Дебет	Кредит
Грошові кошти			
1	Виявлено недостачу грошових коштів у касі	97	30
2	Відшкодування недостачі винною особою	30	37
3	Виявлено лишки грошових коштів у касі	30	74
Запаси			
4	Виявлено нестачу запасів	97	20
5	Списання допустимого природного убутку при нестачі запасів	91	20
6	Сума нестачі, визнана за винною особою	37	74
7	Погашення нестачі грошима (готівка або безготівково)	30, 31	37
8	Виявлено зіпсовані запаси	97	20
9	Виявлено нестачу товарів, що залежались	97	26
10	Оприбуткування лишків запасів	20	74
Основні засоби			
10	Виявлено нестачу основних засобів	97	10
11	Списання зносу при ліквідації основних засобів	13	10
12	Віднесення недостачі на винну особу	37	74
13	Погашення заборгованості за недостачу (готівка або безготівково)	30, 31	37
14	Виявлено лишки основних засобів	10	74

Розроблено автором

Особливостями проведення інвентаризації вітчизняних підприємств сьогодні є можливості знаходження активів на тимчасово окупованих територіях. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань регламентує проведення перевірки фактичної його наявності за безпечного доступу до активів. Якщо це неможливо, рекомендується здійснити такі дії:

1. Вказати у наказі по підприємству, наприклад, наказі про проведення річної інвентаризації, факт неможливості проведення перевірки конкретних активів, обґрунтувавши відсутність безпечного і безперешкодного доступу.
2. У балансі ці активи показати за обліковими даними.
3. Розкрити ситуацію, що склалася, у примітках до фінансової звітності.
4. Готувати підтвердну документацію для подальшого списання активів (після отримання доступу до них): сертифікат Торгово-промислової палати про форс-мажор, акт ДСНС про пожежу, акт огляду комісією від місцевого самоврядування тощо, що дозволить не нараховувати ПДВ при списанні основних засобів.
5. Скористатися можливістю зменшення корисності активів для основних засобів на непідконтрольних територіях відповідно до НП(С)БО 28.

За результатами критичного аналізу інвентаризаційної роботи на вітчизняних підприємствах за оглядом фахових статей та тез конференцій виявлені такі проблеми:

1. Людський фактор, а саме недбалість або помилки при перевірці та документуванні фактичної наявності активів і зобов'язань, які можуть призвести до невідповідності між обліковими та фактичними даними.
2. Трудомісткість процесу при інвентаризації великих обсягів матеріальних цінностей та активів.
3. Складність встановлення винних осіб при виявленні нестач або втрат внаслідок зловживань.

Закордонний досвід вирішення таких проблем показує перспективи розвитку систем внутрішнього контролю вітчизняних підприємств у повоєнний період за такими напрямками:

- 1) автоматизація процесів з використанням спеціалізованих систем для

управління запасами та активами, які забезпечують автоматичне відстеження руху товарів та матеріалів.

2) використання віртуальної реальності на тренінгах, що дозволяють персоналу практикуватися в проведенні інвентаризації в симульованих умовах;

3) впровадження інноваційних технологій: систем електронного документообігу для автоматизації створення, підписання та зберігання документів; блокчейну для зберігання незмінних записів про інвентаризацію, що забезпечує прозорість та безпеку даних;

5) використання технологій виявлення зловживань: систем для моніторингу операцій в реальному часі та аналізу даних для виявлення підозрілих дій; штрихкодів та радіочастотної ідентифікації для точного відстеження руху та місцезнаходження товарів та матеріалів; мобільних додатків для зручного та швидкого сканування товарів та обліку даних на місці.

Застосування запропонованих технологій дозволить покращити процес інвентаризації, підвищити точність даних, зменшити витрати часу та ресурсів, а також мінімізувати ризики, пов'язані з людським фактором.

2.4. Процес формування звіту про фінансовий стан в диджитал-середовищі

Процес формування звіту про фінансовий стан в диджитал-середовищі включає декілька ключових етапів, представлених на рис. 2.3.

Переваги використання диджитал-середовищ при складання балансу очевидні - зменшення ручної праці та зниження ризику людських помилок; прискорення процесу збору та обробки даних; підвищення точності і актуальності даних; можливість інтерактивної роботи з даними та звітами; зручний доступ до звітів з будь-якого місця і пристрою.

В Україні достатньо ІТ-рішень для формування звітів про фінансовий стан у диджитал-середовищі, які використовуються різними за розміром, організаційно-правовою формою, фінансовими можливостями підприємствами та організаціями. Деякі з них представлені в Додатку Н. Використовуючи ці ІТ-

рішення, можна значно спростити процес формування звітів про фінансовий стан, автоматизувати рутинні завдання та забезпечити високу точність і актуальність даних. Розглянемо деякі з них більш детально.

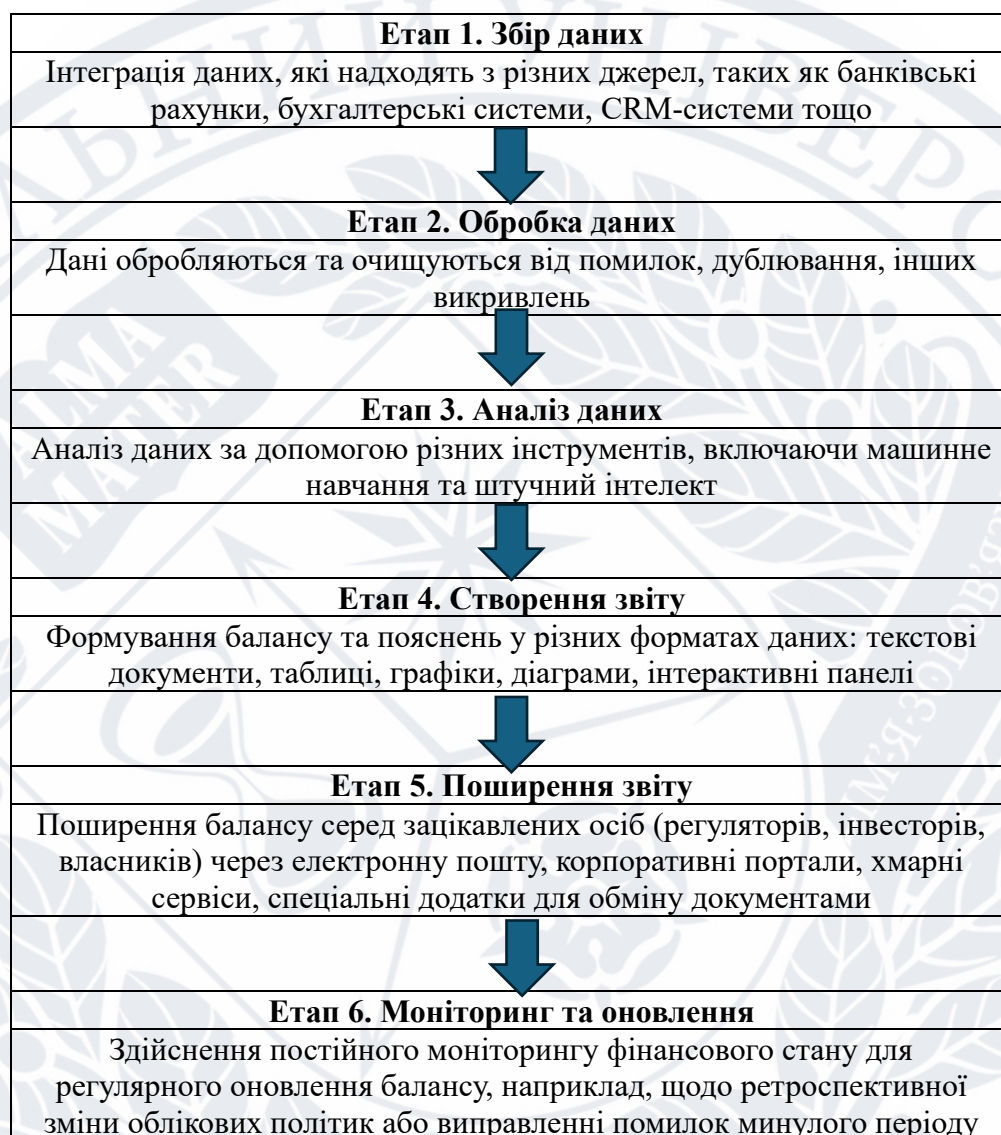

Рисунок 2.3 – Процес формування звіту про фінансовий стан в диджитал-середовищі

«М.Е.Дос» (My Electronic Document) – українське програмне забезпечення для подання звітності до контролюючих органів та обміну первинними документами між контрагентами в електронному вигляді. З 2017 р. програмою користується переважна більшість компаній в Україні для подання звітності до контролюючих органів (Державної податкової служби України, Державної служби статистики України, Пенсійного фонду України, Державної казначейської служби України тощо); для реєстрації податкових накладних та юридично значущого електронного документообігу.

Гнучкість платформи BAS Бухгалтерія (аналог програми 1С: Підприємство) дозволяє застосувати систему програм BAS для автоматизації обліку і управління на виробничих підприємствах, в бюджетних і фінансових організаціях, підприємствах оптової і роздрібної торгівлі, сфері обслуговування тощо. Всі рішення BAS можна розділити на три групи:

- рішення для масового ринку: BAS Бухгалтерія, BAS Бухгалтерія (базова), BAS Бухгалтерія КОПІ, BAS Комплексне управління підприємством, BAS Управління торгівлею, BAS Роздрібна торгівля, BAS Малий бізнес;
- рішення для корпоративного ринку: BAS ERP, BAS Документообіг КОПІ, BAS Управління холдингом;
- галузеві продукти BAS: BAS Агро. ERP; BAS АГРО.Бухгалтерія елеватора, млина і комбикормового заводу, BAS АГРО. Бухгалтерія, BAS Управління автотранспортом.Стандарт, BAS Медицина, BAS Будівництво.Керування фінансами, BAS Будівництво.Бухгалтерія, BAS Облік в ОСББ та керуючих компаніях, BAS Оренда та управління нерухомістю КОПІ, BAS Оренда та управління нерухомістю ПРОФ, BAS Комплексне управління паливним підприємством.

Наразі більшість середніх та малих підприємств в Україні користується програмними рішеннями BAS Бухгалтерії або її аналогу 1С:Підприємства. ПП «ЯНТАС» також використовує 1С:Підприємство, тому ми вважаємо за доцільне запропонувати інший програмний продукт.

Конфігурації програмного комплексу «Дебет Плюс» дозволяють використовувати його для автоматизації різних підприємств, зокрема малих, яким є базове підприємство. Програма дозволяє легко організувати облік матеріальних цінностей у кількісному й сумовому вимірах, обліковувати основні засоби, повністю автоматизувати нарахування та виплату заробітної плати – від створення тарифікації до експорту в банк платіжної відомості на виплату. Програма також автоматично формує в електронному вигляді звіти по ЄСВ та 1ДФ для програм «М.Е.DOC», «Арт-Звіт», «OPZ», «Соната», «Сота» та інші.

Програма «Дебет Плюс» передбачає формування форм 1, 2; звіту за формою 1-НС; оборотних відомостей по всіх рахунках і аналітиці; виписки по

будь-якому рахунку; «Головної книги»/Журнал-головна; оборотного, шахового та звітного балансів підприємства; автоматизованого порядку закриття рахунків.

Разом з тим вартість програми на сайті не вказана, демоверсію для ознайомлення отримати не вдалося, а користувачі програми не оприлюднюють скрінів її конфігурацій та відгуків, тож докладно ознайомитися з автоматизацією обліку за допомогою даної ПП не вдалося.

Натомість Master:Бухгалтерія з 2017 року пропонує програмний продукт для малого та середнього бізнесу досить широко, надаючи можливість побачити і оцінити, чи він підходить для конкретного підприємства. Зокрема, інтерфейс програми (рис. 2.4) зразу демонструє облікові об'єкти, які підлягають автоматизації: банк, каса, продажі, покупки, склад, виробництво, основні засоби, кадри, зарплата, податковий облік, звітність тощо.

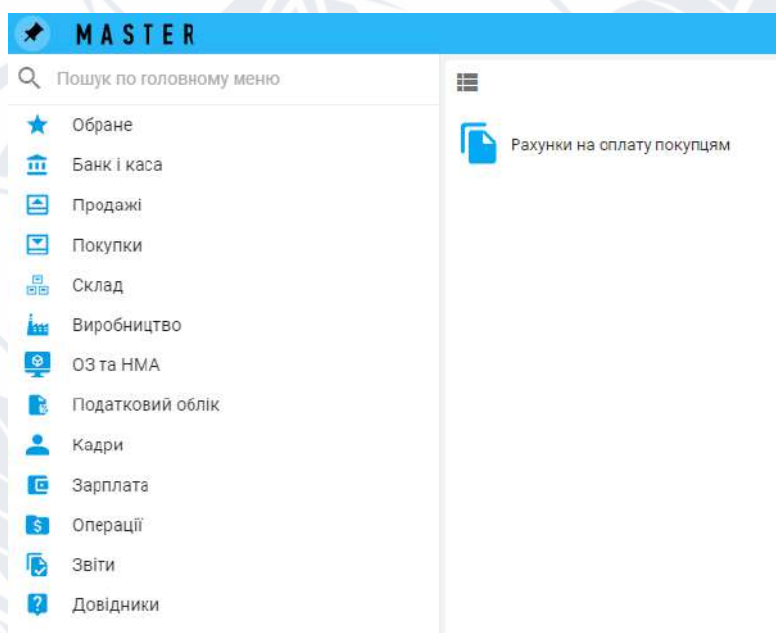

Рисунок 2.4 – Інтерфейс програми Master:Бухгалтерія

У програмі досить легко можна сформувати реєстр документів (рис. 2.5), виписки банку (рис. 2.6), рахунки на оплату (рис. 2.7) та інші необхідні первинні документи та аналітичні регістри.

Рисунок 2.6 – Виписки банку у програмі Master:Бухгалтерія

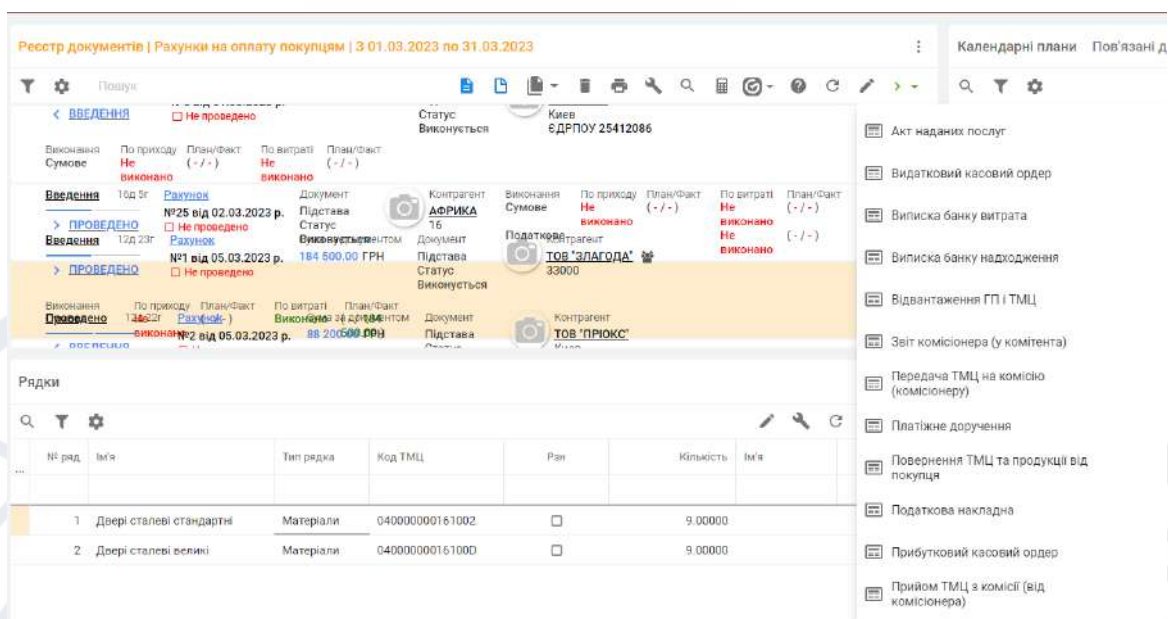

Рисунок 2.7 – Рахунки на оплату у програмі Master:Бухгалтерія

Також досить просто нарахувати зарплату (рис. 2.8) чи зареєструвати будь-яку операцію (рис. 2.9).

Розрахунок зарплати. Розрахункові листки. Липень 2022 р. Підрозділ РовеРи" ПП,Тріумвірат,Збут та юристи,Команда Ц.Команда Гремлінів.

Р	Період розрахунок	ПІБ	Таб. н/п	Н. н/п	Підр. осн.	Викон.	К. н/п	Найменування	Дні	Годин	Нараховано	Утримано	Базова	%	Рахунок	Аналітика
202207	202207	Богдан С.С.	101	1	11	11	194	ОплатаМобіліз			150849.00			0%	93	1. Заробітна плата за к
202207	202207	Богдан С.С.	101	1	11	11	699	ВійськЗбірЗП				2262.74	150849.00	1.50%	642	1. Військовий збір
202207	202207	Богдан С.С.	101	1	11	11	700	ПДФО				27152.82	150849.00	1.80%	641.1	
202207	202207	Капюк Л.А.	102	1	12	12	001	Оклад по днях	21	168	10000.00			0%	92	2. Заробітна плата за к
202207	202207	Капюк Л.А.	102	1	12	12	699	ВійськЗбірЗП				150.00	10000.00	1.50%	642	1. Військовий збір
202207	202207	Капюк Л.А.	102	1	12	12	700	ПДФО				1800.00	10000.00	1.80%	641.1	
202207	202207	Ополісська Е.Т.	103	1	13	13	002	Оклад по год.	21	168	22000.00			0%	92	2. Заробітна плата за к
202207	202207	Ополісська Е.Т.	103	1	13	13	067	ДоплСвоєРобД			11000.00			0%	92	2. Заробітна плата за к
202207	202207	Ополісська Е.Т.	103	1	13	13	699	ВійськЗбірЗП				495.00	33000.00	1.50%	642	1. Військовий збір
202207	202207	Ополісська Е.Т.	103	1	13	13	700	ПДФО				5940.00	33000.00	1.80%	641.1	
202207	202207	Бридж Г.П.	104	1	14	14	002	Оклад по год.	21	168	19000.00			0%	92	2. Заробітна плата за к
202207	202207	Бридж Г.П.	104	1	14	14	017	ДоплНеформРобД			3800.00			0%	92	2. Заробітна плата за к
202207	202207	Бридж Г.П.	104	1	14	14	699	ВійськЗбірЗП				342.00	22800.00	1.50%	642	1. Військовий збір
202207	202207	Бридж Г.П.	104	1	14	14	700	ПДФО				4104.00	22800.00	1.80%	641.1	
202207	202207	Барко С.Є.	105	1	12	12	002	Оклад по год.	21	168	16000.00			0%	93	1. Заробітна плата за к
202207	202207	Барко С.Є.	105	1	12	12	699	ВійськЗбірЗП				240.00	16000.00	1.50%	642	1. Військовий збір
202207	202207	Барко С.Є.	105	1	12	12	700	ПДФО				2880.00	16000.00	1.80%	641.1	
202207	202207	Сільник А.І.	106	1	12	12	002	Оклад по год.	21	168	16000.00			0%	93	1. Заробітна плата за к
202207	202207	Сільник А.І.	106	1	12	12	699	ВійськЗбірЗП				240.00	16000.00	1.50%	642	1. Військовий збір
202207	202207	Сільник А.І.	106	1	12	12	700	ПДФО				2880.00	16000.00	1.80%	641.1	

Розрахунок зарплати. Розрахункові листки. Липень 2022 р. Підрозділ РовеРи" ПП,Тріумвірат,Збут та юристи,Команда Ц.Команда Гремлінів.

Р	Період	Н. н/п	Підр.	Графік роботи	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
202207	1	11	1	36 годин	С	ВИХ	ВИХ	С	С	С	С	С	С	ВИХ	ВИХ	С	С	С	С	С	ВИХ	ВИХ	С	С	С	С	С	С	С

Рисунок 2.8 – Нарахування зарплати у програмі Master:Бухгалтерія

ГОЛОВНАВІДСЕРВІСРОЗРОБИВ

Нова книга

Відвантаж

Оновити

Друк

Вибір

Розрахунок

Документи

Введення

Надіслати через email

Документ

Сформувати

Вихід з функції

Бухгалтерія

Організація

ТОВ "Фунікс" Ж

План рахунків

Український план рахунків ("УКР")

☒ У національній валюті

☐ У валюті документа

☐ У валюті-еквіваленті

Рік

Датум

17.10.2019

до

17.10.2019

☐ Фінансові аналітика

☐ Аналітичний провідник

Деталізація

Бухгалтерський провідник

Журнал господарчих операцій

Код об'єкту	Дата документа	Номер документа	Тип документа	Сума	Дт	Аналітика (Дт)	Кт	Аналітика (Кт)	Знак	ТТ	К	У	Д	
00003	17.10.2019	17.10.2019	8	Відвантаження	150 000.00	901	1. Собівартість реалізованої продукції	201	1. Склад Ф	Собівартість	9213	005	369577	14.11
00003	17.10.2019	17.10.2019	8	Відвантаження	150 000.00	791		901	1. Собівартість реалізованої продукції	С / с (фін.результат)	9213	010	369577	14.11
00003	17.10.2019	17.10.2019	8	Відвантаження	288 000.00	3011	1. (87) Київ ТОВ "ВІДЛОНЧОК-1" (ЄДРПОУ 32658293) 2. Дир. № 4-КРІСЛА від 15.10.19 3. Рахунок № 4 від 15.10.19	701	1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Реалізація ГПУ/ТМЗ	9213	180	369577	14.11
00003	17.10.2019	17.10.2019	8	Відвантаження	48 000.00	701	1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6432	1. (87) Київ ТОВ "ВІДЛОНЧОК-1" (ЄДРПОУ 32658293) 2. Дир. № 4-КРІСЛА від 15.10.19 3. Рахунок № 4 від 15.10.19	ПДВ	9213	200	369577	14.11
00003	17.10.2019	17.10.2019	8	Відвантаження	240 000.00	701	1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	791		Фін.результат	9213	280	369577	14.11

Рисунок 2.9 – Журнал господарських операцій у програмі Master:Бухгалтерія

У програмі повністю реалізований функціонал обліку товарно-матеріальних цінностей, навіть можна автоматично формувати податкові накладні із відповідного пункту меню. Є необхідні документи для ведення обліку виробництва: калькуляції, звіти, інвентаризація незавершеного виробництва, облік виробництва з давальницької сировини, механізм розподілу накладних витрат тощо. Надходження, введення в експлуатацію, вибуття основних засобів, нарахування амортизації, переоцінка, проведення інвентаризації теж знайшли своє відображення.

Тому можна узагальнити, що програмі Master:Бухгалтерія задовольняє управлінські потреби малого підприємства і може бути рекомендована для застосування ПП «ЯНТАС». Можна купити програму у власність (від 14400 грн з ПДВ) або орендувати програмний продукт у “хмарі”, оплачуючи кожен місяць користування (від 960 грн. у місяць). Окремо оплачуються вартість додаткових модулів та можливість автоматично отримувати оновлення (входять у вартість оренди, а при покупці 3 місяці безоплатно). Для підтримки користувачів доступно багато посібників та відеоматеріалів.

Висновки до розділу 2

За результатами дослідження практики формування звіту про фінансовий стан на ПП «ЯНТАС» можна зробити такі висновки:

1. Констатована необхідність розробки підприємством форм первинних документів за обліковими ділянками із дотриманням законодавчих вимог щодо обов'язкових реквізитів. Рекомендовано додавати ці форми до Наказу про облікову політику підприємства або Положення про організацію бухгалтерського обліку, а за необхідності – коригувати типові форми, розроблені для сільськогосподарських підприємств та суб'єктів державного сектору для врахування особливостей свого підприємства.

2. Розроблені узагальнення оцінки статей балансу, правила та алгоритм заповнення балансу малих підприємств, використання яких може зменшити трудоемкість процесу складання фінансової звітності.

3. Запропонований поетапний алгоритм переходу на подання звітності за МСФЗ, ідентифіковані основні проблеми застосування МСФЗ та таксономії фінансової звітності вітчизняних підприємств та рекомендовані напрями їх вирішення.

4. Ідентифіковані процедури забезпечення достовірності інформації балансу, складові системи внутрішнього контролю вітчизняного підприємства, розроблена поетапна схема процесу інвентаризації та кореспонденція рахунків для відображення результатів інвентаризації на малому підприємстві. Виділені основні проблеми інвентаризації активів при воєнному стані та запропоновані напрями їх вирішення у повоєнній економіці України.

5. Встановлено, що автоматизація обліку надає широкі можливості підвищення аналітичності первинних документів та облікових реєстрів, розглянуті етапи процесу формування звіту про фінансовий стан в диджитал-середовищі, запропоновано застосування програми Master:Бухгалтерія для ПП «ЯНТАС».

РОЗДІЛ 3.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

3.1. Фінансовий аналіз як інструмент обґрунтування управлінських рішень зовнішніми користувачами

Як вже відзначалося, за результатами аналізу балансу підприємства можна отримати чітке уявлення про його поточний фінансовий стан та можливі тренди подальшого розвитку.

Почнемо з аналізу майнового стану ПП «ЯНТАС» на основі даних балансу за 2022 та 2023 роки (Додатки И, К) – як це показано у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Характеристика майнового стану ПП «ЯНТАС» у 2022 та 2023 рр.
(на кінець року)

Показники	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Абс. приріст, тис. грн	Відносний приріст, %
1. Необоротні активи	8 837,6	10 025,1	1 187,50	13,44
2. Оборотні активи	68 518,2	93 192,2	24 674,00	36,01
3. Валюта балансу	77 355,8	103 217,3	25 861,50	33,43
4. Власний капітал	8 355,2	17 876,3	9 521,10	113,95
5. Довгострокові зобов'язання	13 000,0	10 000,0	-3 000,00	-23,08
6. Поточні зобов'язання	56 000,6	75 341,0	19 340,40	34,54
7. Валюта балансу	77 355,8	103 217,3	25 861,50	33,43

Як видно з табл. 3.1, найбільший ріст продемонстрував власний капітал (+113,95%), що свідчить про значне збільшення нерозподіленого прибутку, та заслуговує додаткового аналізу фінансових результатів. Оборотні активи зросли на 36,01% за рахунок збільшення запасів і дебіторської заборгованості. Довгострокові зобов'язання знизилися на 23,08%, що є позитивною ознакою зменшення боргового навантаження.

Виходячи зі специфіки ПП «ЯНТАС» - виробництво м'яса, в структурі активів питома вага оборотних активів складає 90%, що суттєво впливає на прискорення оборотності сукупних активів. Коефіцієнт співвідношення

оборотних і необоротних активів складає 8-9. Це підкреслює значущість аналізу оборотних активів, та їх вплив на результати діяльності.

Таблиця 3.2 – Аналіз складу та структури оборотних активів ПП «ЯНТАС»

Показники	1.01.2022 р.		1.01.2023 р.		1.01.2024 р.	
	тис. грн.	в, %	тис. грн.	в, %	тис. грн.	в, %
Запаси, в тому числі:	16 325,3	51,9	30 655,0	44,7	30 732,4	33,0
готової продукції	12 346,8	39,9	24 486,1	35,7	29 401,4	31,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	10 984,2	35,0	32 372,4	47,3	62 209,8	66,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	3 846,8	12,2	5 240,8	7,6	-	-
Гроші та їх еквіваленти	269,7	0,9	250,0	0,4	250,0	0,3
Усього оборотних активів	31 426,0	100,0	68 518,2	100,0	93 192,2	100,0

У складі оборотних активів запаси за 2 роки коливаються від 16 325,3 тис. грн. до 30 732,4 тис. грн. Комерційна дебіторська заборгованість суттєво збільшилась з 10984, 2 тис. грн., до 62209, 8 тис. грн., що пов'язано не своєчасною оплатою готової продукції замовниками. Залишки грошових коштів та їх еквівалентів знаходяться на рівні 269,7 тис. грн. та 250,0 тис. грн.

Вертикальний аналіз оборотних активів показує, що питома вага запасів зменшується з 51,9 % на 1.01.2022 р. до 33,0 % на 1.01.2024 р., питома вага комерційної дебіторської заборгованості збільшується з 35,0% до 66,7%. Таким чином, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги збільшилась приблизно у 6 разів. Таке зростання дебіторської заборгованості негативно впливає на фінансовий стан ПП «ЯНТАС», показує значущість контролю за своєчасністю оплати готової продукції замовниками.

В структурі пасивів питома вага власного капіталу збільшилась з 10% до 17%, що є свідченням прибуткової роботи за даний період. Але слід зазначити, що питома вага його у сукупних джерелах ще не відповідає рекомендованим

нормам, а саме 50% та більше. Виходячи з цього ПП «ЯНТАС» необхідно нарощувати власний капітал на основі прибуткової роботи.

Доцільним є проведення аналізу складу та структури власного капіталу.

Таблиця 3.3. Аналіз складу та структури власного капіталу ПП «ЯНТАС»

Показники	1.01.2022 р.		1.01.2023 р.		1.01.2024 р.	
	тис. грн.	в, %	тис. грн.	в, %	тис. грн.	в, %
Зареєстрований (пайовий) капітал	10,0	0,17	10,0	0,01	10,0	0,01
Нерозподілений прибуток	6 047,4	99,83	8 345,2	99,99	17 866,3	99,99
Усього власний капітал	6 057,4	100,00	77 355,8	100,00	103 217,3	100,0

У ПП «ЯНТАС» зростання власного капіталу є слідством отримання чистого прибутку та відповідно нерозподіленого прибутку, який за два роки збільшився з 6 047,4 тис. грн. до 17 866,3 тис. грн., тобто у 2,95 рази. Це відповідає концепції збереження фінансового капіталу, яка передбачена МСФЗ та її концептуальною основою.

Суттєве зростання нерозподіленого прибутку свідчить про ефективність діяльності підприємства та необхідність подальшого додаткового залучення інформації про його формування.

Висока питома вага зобов'язань підвищує ризик можливої неплатоспроможності з подальшим можливим банкрутством. У структурі зобов'язань до 80 % припадає на короткострокові зобов'язання, що характеризує їх значущість у забезпеченні стабільної роботи ПП «ЯНТАС».

За результатами аналізу поточних зобов'язань, робимо висновок, що кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги займає до 90%, та коливається від 14950, тис. грн. станом на 1 січня 2022 р. до 67217,9 тис. грн. станом на 1 січня 2024 р., тобто збільшилась в 4,5 рази. (табл. 3.4)

Таблиця 3.4 - Аналіз складу та структури поточних зобов'язань ПП «ЯНТАС»

Показники	1.01.2022 р.		1.01.2023 р.		1.01.2024 р.	
	тис. грн.	в, %	тис. грн.	в, %	тис. грн.	в, %
Короткострокові кредити банку	-	-	2 761,3	-	2030,8	
Поточна кредиторська заборгованість за:						
товари, роботи, послуги	14 950,7	85,6	46 329,6	82,7	67217,9	89,3
розрахунками з бюджетом	174,4	1,0	449,9	0,8	1962,8	2,6
у тому числі з податку на прибуток	63,8	0,4	282,2	0,5	1689,3	2,2
розрахунками зі страхування	57,4	0,3	43,0	0,1	53,1	0,1
розрахунками з оплати праці	117,4	0,6	119,5	0,2	220,4	0,3
Інші поточні зобов'язання	2168,4	12,4	6297,3	11,2	3856,0	5,1
Усього поточних зобов'язання	17468,3	100,0	56000,6	100,0	75314,0	100,0

Зростання кредиторської та дебіторської заборгованості необхідно проводити у залежності від обсягів діяльності, тобто чистої виручки від реалізації, використовуючи фінансові коефіцієнти співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості до чистої виручки від реалізації. На заключному етапі стандартна методика аналізу фінансового стану передбачає розрахунок сальдо заборгованості. Результат може бути один з двох:

1. Перевищення дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості;
2. Перевищення кредиторської заборгованості до дебіторської заборгованості.

З точки інтерпретації думки науковців та практиків не збігаються, в контексті того, що краще. Все залежить від «куту зору» на це питання. В цілому можна сказати, що з точки зору залучення додаткових джерел, краще варіант 2, але це ризиковано з точки зору управління платоспроможністю.

Зміни у величинах майнових показників ПП «ЯНТАС» у 2023 р. порівняно з 2022 р. показано на рис. 3.1. Він дозволяє візуально оцінити динаміку кожного показника.

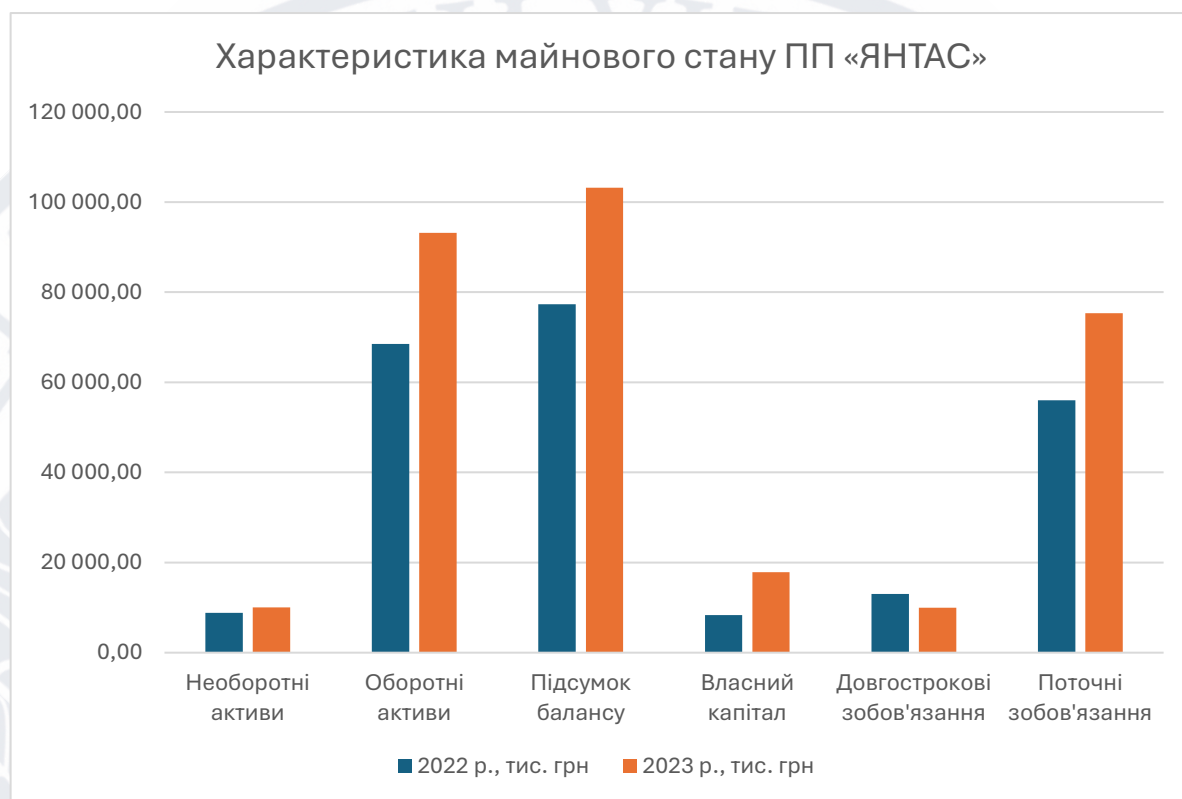

Рисунок 3.1 – Зміни у величинах майнових показників ПП «ЯНТАС»

Далі проаналізуємо фінансовий стан ПП «ЯНТАС» у 2022-2023 рр. за такими основними показниками:

1. Коефіцієнт автономії (коефіцієнт власного капіталу) – показує частку власного капіталу в загальній сумі активів і розраховується за формулою:

$$\text{Коефіцієнт автономії} = \text{Власний капітал} / \text{Підсумок Балансу (Активи)}$$

2. Коефіцієнт фінансової стійкості – відображає співвідношення власного капіталу та довгострокових зобов'язань до загальної суми активів і розраховується за формулою:

$$\begin{aligned} \text{Коефіцієнт фінансової стійкості} = \\ = (\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}) / \text{Підсумок Балансу (Активи)} \end{aligned}$$

3. Коефіцієнт покриття (коефіцієнт ліквідності) – визначає здатність підприємства покривати поточні зобов'язання оборотними активами і розраховується за формулою:

Коефіцієнт покриття=Оборотні активи / Поточні зобов'язання

4. Чистий робочий капітал – показує різницю між оборотними активами та поточними зобов'язаннями, тобто суму, яка може бути використана для покриття короткострокових зобов'язань і розраховується за формулою:

Чистий робочий капітал=Оборотні активи–Поточні зобов'язання

Розраховані показники аналізу фінансового стану ПП «ЯНТАС» представлені у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Показники аналізу фінансового стану ПП «ЯНТАС».

(на кінець року)

Показники	2022 р.	2023 р.	Абс. приріст
1.Власний капітал, тис. грн.	8 355,2	17 876,3	9 521,10
2.Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	13 000,0	10 000,0	-3 000,00
3.Поточні зобов'язання, тис. грн.	56 000,6	75 341,0	19 340,40
4.Валюта балансу, тис. грн.	77 355,8	103 217,3	25 861,50
5.Оборотні активи, тис. грн в тому числі:	68 518,2	93 192,2	24 674,00
5а. Грошові кошти та їх еквіваленти	250,0	250,0	-
6. Коефіцієнт автономії	0,108	0,173	0,065
7. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,277	0,270	-0,007
8. Коефіцієнт покриття	1,22	1,24	0,02
9. Чистий робочий капітал, тис. грн.	12517,6	17851,2	5333,6

За результатами аналізу можна зробити такі висновки:

1. Коефіцієнт автономії зріс на 60,19%, що є позитивним сигналом для інвесторів, оскільки підприємство зменшило свою залежність від зовнішнього фінансування.

2. Коефіцієнт фінансової стійкості дещо знизився - на 2,53%, але цей показник залишається стабільним, тому значного впливу на фінансову стійкість підприємства це не мало.

3. Коефіцієнт покриття покращився на 1,64%, що означає деяке зростання здатності підприємства покривати свої зобов'язання за рахунок поточних

активів. Підприємство має достатній рівень ліквідності, щоб виконувати свої зобов'язання.

4. Чистий робочий капітал збільшився на 42,61%, що є суттєвим позитивним зрушенням і свідчить про поліпшення ліквідності підприємства - збільшення ресурсів, які можуть бути використані для покриття короткострокових зобов'язань та підтримки операційної діяльності.

Для наочності дані зміни представлені на рис. 3.2.

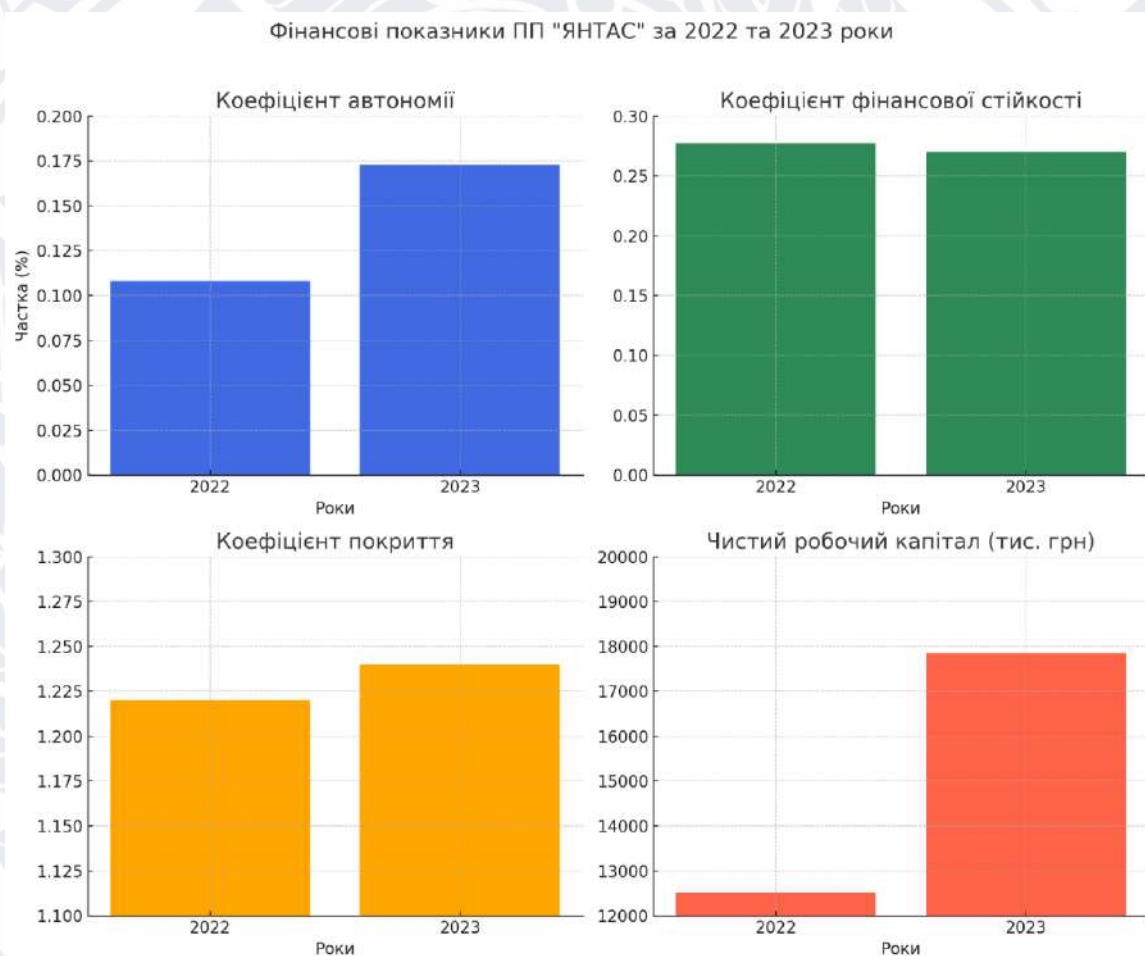

Рисунок 3.2 – Фінансові показники ПП «ЯНТАС» за 2022 та 2023 рр.

Збереження позитивної динаміки збільшення чистого прибутку і відповідно нерозподіленого прибутку у складі власного капіталу потребує додаткового залучення інформації про його формування та розрахунку показників рентабельності. В цьому і полягає аналітичність балансу, крім показників які можна розрахувати по даній формі звітності, ми можемо долучати показники з інших форм для розрахунку фінансових коефіцієнтів.

Таблиця 3.6 – Показники для аналізу фінансових результатів ПП «ЯНТАС» у 2022 та 2023 рр.

Показники	2022 р.	2023 р.	Абс. приріст
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	327 113,3	520 401,1	193 287,8
2. Інші операційні і доходи, тис. грн.	2,0	291,7	289,7
3. Інші доходи, тис. грн.	69,4	37,4	-32,0
4. Разом доходів, тис. грн.	327 184,7	520 730,2	193545,5
5. Собівартість реалізованої продукції (тис. грн)	319 874,1	504 756,1	184 882,0
6. Інші операційні витрати (тис. грн)	2 149,60	2 126,40	-23,2
7. Інші витрати (тис. грн)	2 358,80	2 236,60	-122,2
8.Разом витрати, тис.грн.	324 382,5	509 119,1	184736,6
9. Чистий прибуток (тис. грн)	2 297,80	9 521,10	7 223,30

У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 193 287,8 тис. грн., або на 59%, собівартість реалізованої продукції зросла на 193545,5 тис. грн., або на 57 %, тобто на 2 пункти (%), що свідчить про збільшення в цієї частині прибутку в розрахунку на одну грн. чистого доходу. В цілому по ПП «ЯНТАС» чистий прибуток на 1 грн. чистого доходу склав:

2022 р. 0,007, або 0,7 коп. на 1 грн. чистого доходу;

2023 р. 0,018, або 1,8 коп. на 1 грн. чистого доходу.

Як видно з табл. 3.6, фінансові показники компанії значно покращилися у 2023 році порівняно з 2022 роком. Основними позитивними факторами стали зростання доходів і прибутків, зменшення непрямих витрат і підвищення ефективності операційної діяльності, зокрема:

- чистий дохід зріс на 59,09% (на 193 287,8 тис. грн), що свідчить про значне збільшення обсягів продажу або цін на продукцію;

- чистий прибуток збільшився на 314,36% (на 7 223,3 тис. грн), що є ознакою більш ефективного управління витратами;

- собівартість збільшилася на 57,8% (на 184 882,0 тис. грн). Хоча абсолютний приріст значний, темп зростання доходу був дещо вищим, що

позитивно вплинуло на прибутковість;

- інші операційні витрати скоротилися на 1,08% (на 23,2 тис. грн), а інші витрати – на 5,18% (на 122,2 тис. грн), що свідчить про оптимізацію витрат;

- операційні витрати зросли на 56,95% (на 184 736,6 тис. грн), але цей приріст виправданий на тлі зростання доходу;

- прибуток на 1 грн продукції зріс на 160,48%, з 0,007 грн до 0,018 грн, що свідчить про підвищення рентабельності діяльності.

Більш наочно тренди зміни основних показників фінансових результатів ПП «ЯНТАС» показані на рис. 3.3.

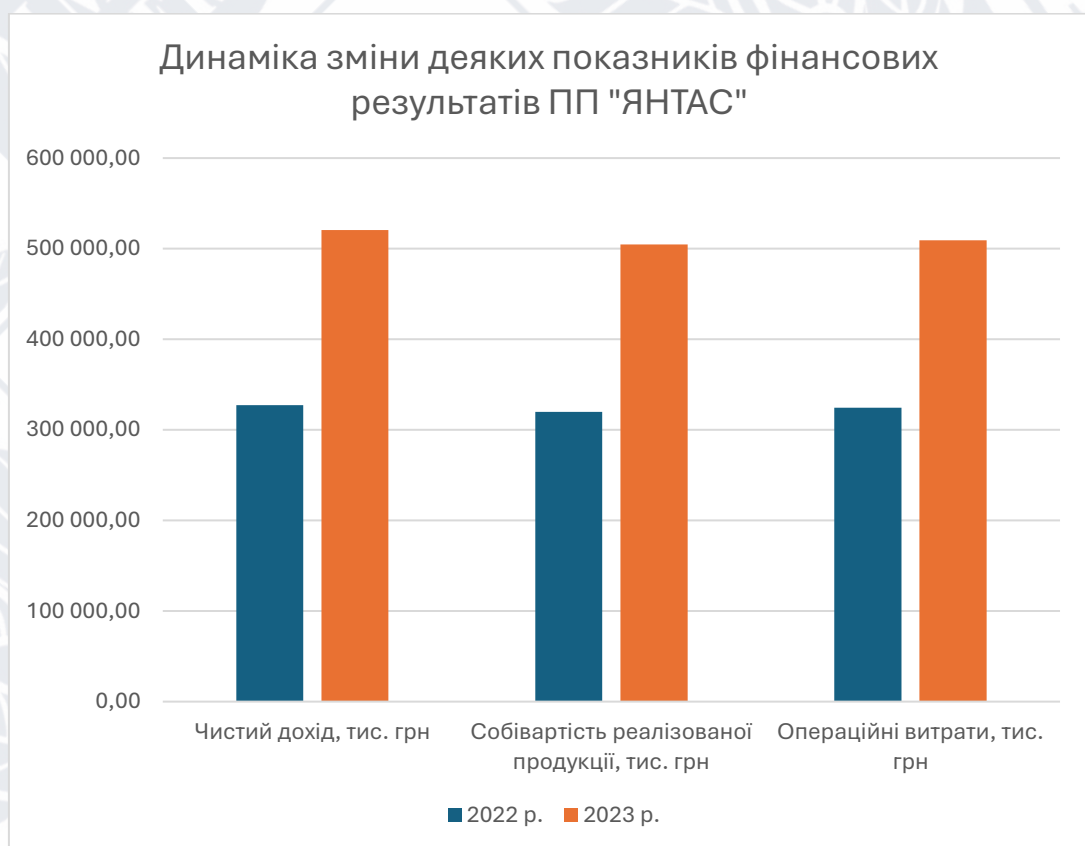

Рисунок 3.3 – Динаміка зміни деяких показників фінансових результатів ПП «ЯНТАС»

Проаналізуємо відносні показники прибутковості, тобто показники рентабельності.

1. Рентабельність продажів показує частку чистого прибутку в кожній гривні доходу і розраховується за формулою:

$$\text{Рентабельність продажів} = \text{Чистий прибуток} / \text{Чистий дохід} \times 100\%$$

2. Валовий прибуток є різницею між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції і розраховується за формулою:

$$\text{Валовий прибуток} = \text{Чистий дохід} - \text{Собівартість реалізованої продукції}$$

3. Валовий прибуток як відсоток показує частку валового прибутку в загальному доході і розраховується за формулою:

$$\text{Валовий прибуток (відсоток)} = \text{Валовий прибуток} / \text{Чистий дохід} \times 100\%$$

4. Рентабельність активів показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання чистого прибутку і розраховується за формулою:

$$\text{Рентабельність активів} = \text{Чистий прибуток} / \text{Загальні активи} \times 100\%$$

Розраховані показники аналізу фінансових результатів ПП «ЯНТАС», які безпосередньо характеризують фінансовий стан, представлені у табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Показники аналізу фінансового стану ПП «ЯНТАС».

Показники	2022 р.	2023 р.	Абс. приріст	Відносний приріст, %
1. Рентабельність продажів, %	0,70	1,83	1,13	161,43
2. Валовий прибуток, тис.грн.	7239,2	15645,0	8405,8	116,13
3. Валовий прибуток як відсоток, %	2,21	3,01	0,80	36,20
4. Рентабельність активів, %	4,11	10,55	6,44	156,69

За результатами аналізу можна зробити такі висновки:

1. Рентабельність продажів зросла на 161,43%, що є значним покращенням ефективності продажів і може свідчити про підвищення прибутковості компанії з кожної гривні доходу і може бути наслідком ефективнішого управління витратами або збільшення обсягів продажу.

2. Валовий прибуток зріс на 116,13%, що вказує на значне зростання операційної ефективності підприємства та покращення виробничих показників.

3. Валовий прибуток як відсоток підвищився на 36,20%, що свідчить про збільшення маржинальності компанії - компанія отримує більше прибутку з

кожної гривні продажів.

4. Рентабельність активів збільшилася на 156,69%, що вказує на значне покращення використання активів компанії для отримання прибутку.

Для наочності дані зміни представлені на рис. 3.4.

Аналіз результатів діяльності ПП "ЯНТАС" за 2022 та 2023 роки

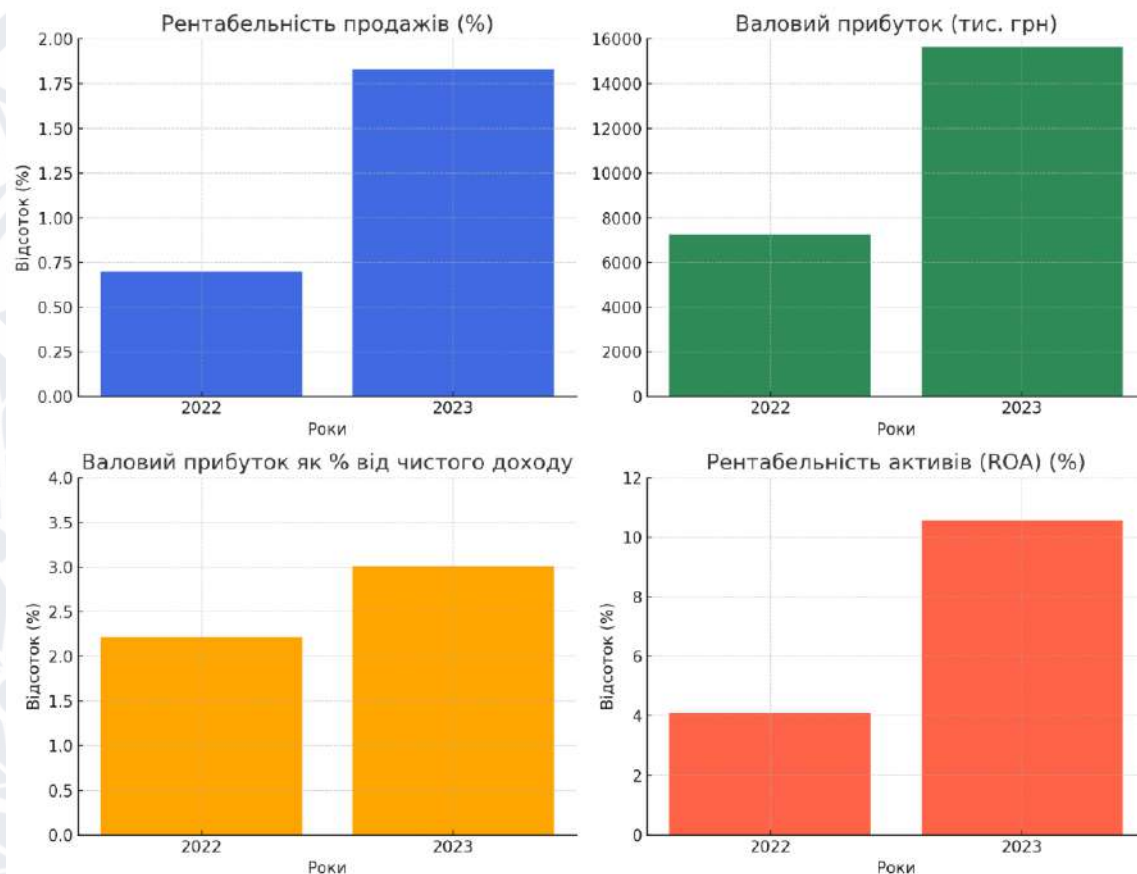

Рисунок 3.4 – Аналіз результатів діяльності ПП «ЯНТАС» за 2022 та 2023 рр.

SWOT-аналіз ПП «ЯНТАС» (див. табл. 3.8) дозволив узагальнити поточне становище та запропонувати рекомендації з покращення ситуації на підприємстві.

Наразі ПП «ЯНТАС» демонструє позитивні тенденції розвитку, зокрема зростання доходів, прибутковості та ефективності використання активів, проте існують значні ризики, пов'язані з високими витратами, залежністю від кредиторів та економічною нестабільністю через воєнний стан. Підприємству необхідно продовжувати оптимізацію витрат та активно використовувати можливості, зокрема впровадження інновацій та розширення ринків.

Таблиця 3.8 – SWOT-аналіз ПП «ЯНТАС»

<i>Сильні сторони (Strengths)</i>	<i>Слабкі сторони (Weaknesses)</i>
- Зростання доходів і прибутковості - Ефективне управління активами - Збільшення маржинальності - Адаптація до умов воєнного стану - Підвищення рентабельності діяльності	- Висока собівартість продукції - Значна залежність від короткострокових боргів - Потенційні проблеми з ліквідністю - Обмеження на внутрішньому ринку
<i>Можливості (Opportunities)</i>	<i>Загрози (Threats)</i>
- Розширення ринків збуту, включаючи експорт - Державна підтримка підприємств у стратегічних галузях - Впровадження інноваційних технологій - Оптимізація виробничих процесів	- Воєнні ризики (пошкодження активів, збої в логістиці) - Зростання цін на сировину та матеріали - Економічна нестабільність - Посилення конкуренції на внутрішньому ринку

Рекомендації щодо покращення ситуації на підприємстві:

1. Оптимізація витрат: необхідно проаналізувати структуру собівартості та визначити ключові фактори, які впливають на зростання витрат. Варто шукати можливості для зниження вартості сировини або більш ефективного використання ресурсів через впровадження нових технологій.

2. Диверсифікація ринків збуту: підприємство може розглянути можливість розширення своєї присутності на зовнішніх ринках, особливо у країнах, де українська продукція може мати конкурентні переваги. Це дозволить зменшити залежність від внутрішнього ринку, який зазнає впливу війни.

3. Зменшення боргового навантаження: враховуючи значну залежність від короткострокових зобов'язань, рекомендується поступово знижувати боргове навантаження через рефінансування або збільшення частки власного капіталу.

4. Підвищення ліквідності: для уникнення ризиків ліквідності варто зосередитися на управлінні оборотними активами, зокрема на швидкому обігу дебіторської заборгованості та управлінні запасами. Інвестиції у більш гнучкі фінансові інструменти можуть також забезпечити резерви на випадок непередбачуваних подій.

5. Інновації та автоматизація: впровадження нових технологій і автоматизація виробничих процесів допоможуть знизити витрати, підвищити продуктивність і покращити якість продукції. Це також може сприяти адаптації підприємства до змін на ринку.

6. Стратегічне планування під час воєнного стану: важливо мати стратегію антикризового управління, що враховує можливі ризики та сценарії розвитку ситуації. Регулярна оцінка потенційних загроз і гнучке управління дозволять швидко адаптуватися до змін в умовах воєнного стану.

3.2. Обґрунтування управлінських рішень на основі обліково-аналітичного забезпечення

Обліково-аналітичне забезпечення управлінських рішень – це система збору, обробки, аналізу та інтерпретації інформації, яка використовується для прийняття ефективних управлінських рішень. Вона поєднує бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, економічні розрахунки, статистику та інші методи збору та обробки інформації для отримання даних, необхідних керівникам у процесі управління підприємством.

Метою обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень є зниження ризиків, пов'язаних із невизначеністю та недостовірністю даних, та підвищення ефективності управління ресурсами суб'єкта господарювання через забезпечення користувачів релевантною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень.

Основними складовими такого обліково-аналітичного забезпечення є:

1. Облік як збір, фіксація та групування інформації про господарську діяльність підприємства.
2. Аналіз як обробка та оцінка отриманих даних для виявлення тенденцій, ризиків і можливостей.
3. Планування як використання інформації для розробки планів, прогнозів і стратегії розвитку.
4. Контроль як моніторинг виконання планів і відхилень для забезпечення відповідності прийнятих рішень поставленим цілям.

Аналіз облікової практики ПП «ЯНТАС» та управлінських задач, які ставить перед собою підприємство, дозволив визначити характеристики якісного обліково-аналітичного забезпечення: достовірність, актуальність, доступність,

комплексність інформації.

Етапи процесу аналітичного забезпечення прийняття та реалізації управлінських рішень представлені на рис. 3.5. Розглянуті етапи є циклічними: результати одного рішення стають основою для наступних управлінських дій.

Рисунок 3.5 – Процес аналітичного забезпечення прийняття та реалізації управлінських рішень

Досвід розвинених країн світу пропонує для забезпечення ефективності прийняття управлінських рішень у системі аналітичного забезпечення

застосовувати різні види аналізу, зокрема:

1. Економічний аналіз: фінансовий аналіз для дослідження платоспроможності, ліквідності, рентабельності; аналіз витрат і прибутків для оцінки витрат, собівартості продукції, маржинального доходу; аналіз інвестицій для оцінки доцільності інвестиційних проєктів.

2. Стратегічний аналіз: SWOT-аналіз для оцінки сильних і слабких сторін, можливостей та загроз, PEST-аналіз для вивчення впливу політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів, портфельний аналіз для оцінки конкурентоспроможності бізнес-напрямків.

3. Операційний аналіз: аналіз процесів для виявлення вузьких місць і неефективностей у виробництві чи послугах, ABC/XYZ-аналіз для класифікації товарів або клієнтів за важливістю і регулярністю споживання, аналіз витрат/обсягу/прибутку для вивчення залежності між витратами, обсягом виробництва та прибутком.

4. Ринковий аналіз: конкурентний аналіз для дослідження ринкових часток, сильних і слабких сторін конкурентів, аналіз споживачів для вивчення поведінки, потреб і сегментів споживачів, аналіз трендів для прогнозування майбутніх змін у ринковому середовищі.

5. Ризик-аналіз: факторний аналіз ризиків для виявлення причин і наслідків потенційних ризиків, сценарний аналіз для моделювання можливих сценаріїв розвитку подій, метод Монте-Карло для оцінки ймовірності ризиків за допомогою симуляцій.

6. Статистичний і математичний аналіз: регресійний аналіз для виявлення залежностей між змінними, кореляційний аналіз для оцінки сили і напрямку зв'язків між змінними, трендовий аналіз для вивчення динаміки показників у часі.

7. Ситуаційний аналіз для дослідження поточної ситуації з урахуванням усіх чинників, аналіз альтернатив для оцінки різних варіантів дій за критеріями ефективності.

8. Інноваційний аналіз: технологічний аналіз для оцінки доцільності впровадження нових технологій, аналіз інноваційного потенціалу для оцінки

готовності компанії до впровадження змін.

Не всі з розглянутих видів аналізу відомі менеджерам вітчизняних підприємств. І також слід враховувати, що вибір залежить від характеру проблеми, цілей і доступних даних. Ці види аналізу можуть застосовуватися як окремо, так і в комплексі, щоб забезпечити всебічну оцінку ситуації та ухвалення оптимальних рішень.

Доповнимо здійснений аналіз фінансовими показниками, що використовуються для розрахунку інтегрального показника фінансового стану, методика розрахунку яких представлена у Додатку П, а результати за даними ПП «ЯНТАС» - у табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Інтегральна оцінка фінансового стану ПП «ЯНТАС».

Показники	2022 р.	2023 р.
1. Частка капіталу в балансі підприємства	0,108 (10,8%)	0,173 (17,3%)
2. Показники загальної ліквідності	1,22	1,24
3. Показники покриття боргу прибутком до оподаткування	0,16	1,07
4. Показники швидкої ліквідності	0,20	0,43
5. Показники оборотності запасів, днів	35	22
6. Показники покриття боргу валовим прибутком	0,41	1,30
7. Показники заборгованості	0,204 (20,4%)	0,117 (11,7%)
8. Показники оборотності кредиторської заборгованості, днів	53	49

За результатами аналізу можна зробити такі висновки:

1. Частка капіталу в балансі підприємства зросла з 10,8% до 17,3%, що свідчить про збільшення власного капіталу підприємства у структурі його активів, що покращує фінансову стійкість.

2. Показник загальної ліквідності зріс незначно з 1,22 до 1,24, що свідчить про трохи покращену здатність покривати поточні зобов'язання оборотними активами.

3. Показник покриття боргу прибутком до оподаткування значно покращився — з 0,16 у 2022 році до 1,07 у 2023 році, що свідчить про значне підвищення здатності підприємства погашати свої зобов'язання за рахунок

прибутку.

4. Показник швидкої ліквідності покращився з 0,20 до 0,43, що вказує на зростання швидкої ліквідності активів, таких як дебіторська заборгованість та грошові кошти.

5. Оборотність запасів скоротилася з 35 до 22 днів, що свідчить про швидше використання або продаж товарних запасів.

6. Показник покриття боргу валовим прибутком значно зріс з 0,41 до 1,30, що свідчить про збільшення здатності підприємства покривати свої боргові зобов'язання за рахунок валового прибутку.

7. Показник заборгованості значно знизився з 20,4% до 11,7%, що є позитивним, оскільки зменшилася залежність підприємства від зовнішніх зобов'язань.

8. Оборотність кредиторської заборгованості знизилася з 53 до 49 днів, що свідчить про прискорення розрахунків з постачальниками.

Двофакторна модель розкладає рентабельність власного капіталу на два компоненти: $ROE = PM \times EM$, де

ROE – рентабельність власного капіталу;

PM – рентабельність продажів (чистий прибуток/чистий дохід);

EM - мультиплікатор капіталу (активи/власний капітал).

Розрахунок для ПП «ЯНТАС» представлений у табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Розрахунок рентабельності власного капіталу ПП «ЯНТАС» за формулою двофакторної моделі Дюпона

Показник	2022	2023
Чистий дохід (тис. грн)	327113.30	520401.10
Чистий прибуток (тис. грн)	2297.80	9521.10
Середній власний капітал (тис. грн)	$(6057,4 + 8355,2)/2 = 7206.30$	$(8355,2 + 17876,3)/2 = 13115.75$
Середні активи (тис. грн)	$(34525,7 + 77355,8)/2 = 55940.75$	$(77355,8 + 103217,3)/2 = 90286.55$
Рентабельність продажів (PM , %)	$2297,8/327113,3 \times 100 = 0.70$	$9521,1/520401,1 \times 100 = 1.83$
Мультиплікатор капіталу (EM)	$55940,75/7206,3 \approx 7,76$	$90286,55/13115,75 \approx 6,89$
Рентабельність власного капіталу (ROE , %)	$0,007 \times 7,76 \times 100 \approx 5,43$	$0,0183 \times 6,89 \times 100 \approx 12,61$

Для малих підприємств в Україні, наприклад, базового підприємства ПП «ЯНТАС», важливо адаптувати підходи до аналітики та прийняття рішень із урахуванням обмежених ресурсів і специфіки бізнесу. На основі аналізу вітчизняної облікової практики та практики аналізу розроблені такі пропозиції щодо ефективного використання аналітичного забезпечення:

1. Використання простих і доступних інструментів: облікових програм, Google Sheets або Excel для проведення базового аналізу витрат, доходів, прогнозування грошових потоків тощо.

2. Фокус на ключових видах аналізу: у рамках фінансового аналізу це оцінка рентабельності бізнесу та окремих продуктів, моніторинг ліквідності для уникнення касових розривів, розрахунок точки беззбитковості для кожного виду діяльності; у рамках аналізу витрат це застосування ABC-аналізу, щоб зосередитися на найприбутковіших продуктах чи послугах, визначення змінних і постійних витрат для контролю ефективності; у рамках аналізу ринку це дослідження конкурентів та сегментація клієнтів, оцінка попиту та трендів у галузі.

3. Інвестиції в диджиталізацію: автоматизація операцій, використання сайтів, соцмереж і маркетплейсів для продажу та просування (Prom.ua, Rozetka).

4. Мінімізація ризиків через створення плану дій на випадок змін у законодавстві, економічній ситуації чи конкуренції, а також розширення асортименту, географії продажів чи джерел постачання.

5. Використання зовнішніх ресурсів: співпраця з консультантами чи бухгалтерами на аутсорсингу для аналізу складних питань, якщо власні ресурси обмежені, використання державних і міжнародних програм підтримки малого бізнесу.

6. Навчання персоналу основам фінансового аналізу та використанню цифрових інструментів, участь у бізнес-спільнотах для обміну досвідом і знаннями.

Для початку організації аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень малого підприємства можна розробити такі моменти:

1. Базові показники: розрахунок витрат, доходів, маржі.

2. Щотижневий аналіз: виявлення найприбутковіших товарів/послуг.
3. Щомісячний аналіз: оцінка динаміки продажів, аналіз грошових потоків.
4. Щоквартальний аналіз: аналіз рентабельності та впровадження змін (нових каналів продажів, продуктів).

Цей підхід дозволить малому бізнесу зосередитися на ключових аспектах, економити ресурси та підвищувати ефективність.

У сучасних умовах для обліково-аналітичного забезпечення все частіше використовуються інформаційні системи, такі як ERP-системи, що автоматизують процеси збору, обробки та аналізу даних.

Висновки до розділу 3

Дослідження використання інформації звіту про фінансовий стан для обґрунтування управлінських рішень дозволило зробити такі висновки:

1. Апробація запропонованої методики аналізу фінансового стану та результатів діяльності вітчизняного підприємства на показниках ПП «ЯНТАС» дозволила констатувати, що наразі підприємство демонструє позитивні тенденції розвитку, зокрема зростання доходів, прибутковості та ефективності використання активів, проте існують значні ризики, пов'язані з високими витратами, залежністю від кредиторів та економічною нестабільністю через воєнний стан.

2. Запропоновано використання інтегрального фінансового аналізу та SWOT-аналізу на даному підприємстві. Надані рекомендації щодо покращення ситуації на підприємстві: оптимізація витрат, диверсифікація ринків збуту, зменшення боргового навантаження, підвищення ліквідності, інновації та автоматизація. Закцентовано увагу керівників підприємства на необхідності розробки стратегії антикризового управління, що враховує можливі ризики та сценарії розвитку ситуації в умовах воєнних викликів і загроз.

3. Визначені мета, складові, етапи процесу обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень, розроблені пропозиції з його впровадження на вітчизняних малих підприємствах.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження нормативно-правової бази, наукової дискусії та облікової практики зроблені висновки, ідентифіковані проблеми та запропоновані напрями їх вирішення:

1. Обґрунтована визначальна роль балансу та фінансової звітності загалом у розвитку підприємств – інформаційному забезпеченні управлінських рішень стосовно суб'єкта господарювання, зокрема щодо залучення ним фінансових ресурсів. Ідентифікована проблема розуміння сутності фінансової звітності її укладачами та користувачами з причини відсутності єдиної трактовки у законодавстві та науковій дискусії. Для вирішення проблеми запропоновано авторське визначення: фінансова звітність – це система узагальнених показників, які формуються в обліковій системі та характеризують суб'єкт господарювання з метою прийняття управлінських рішень широким колом користувачів.

2. Встановлена залежність звітності від типу підприємств за розміром та того, чи становить підприємство суспільну значущість, констатоване протиріччя у вимогах до звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, відповідно до міжнародних стандартів звітності та вітчизняного законодавства. Для вирішення проблеми запропоновано виключення звіту про управління з комплексу фінансової звітності підприємств, які мають дотримуватися МСФЗ.

3. Ідентифікована проблема нерозуміння сутності засад підготовки звітної інформації та недовіри до законодавчої бази в укладачів та користувачів звітності з причини неспівпадіння принципів та якісних характеристик інформації в законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1, Концептуальній основі фінансової звітності та МСБО 1. Для вирішення проблеми запропоновано привести у відповідність формулювання національних нормативних документів до формулювань МСБО 1.

4. Визначені етапи процесу прийняття управлінських рішень, інформаційні потреби основних категорій користувачів фінансової звітності та потреби, які задовольняє кожен звіт, констатовано, що фінансова звітність підприємства

задовольняє основні інформаційні потреби як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів, а кожен звіт з комплексу звітності має специфічне значення і розкриває важливу інформацію, яка використовується для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, зокрема баланс задовольняє інформаційні потреби щодо оцінки фінансової стабільності, ліквідності, платоспроможності та структури капіталу, що є важливим для керівництва, інвесторів, кредиторів.

5. За результатами дослідження поліфункціональності облікової системи сучасного підприємства виділені традиційні функції бухгалтерського обліку та нові можливості комплексного управління інформацією, підтримки прийняття рішень та відповідності вимогам сучасного бізнес-середовища. Запропоновані нові принципи складання звітності - конфіденційності, адаптивності, релевантності, які допоможуть забезпечити високу ефективність облікової системи, її відповідність сучасним вимогам та потребам користувачів. Розроблена схема взаємозв'язку стадій облікового циклу та елементів методу бухгалтерського обліку, застосування якої є основою для прийняття рішень і забезпечення прозорості діяльності підприємства.

6. Виділені та детально розглянуті стадії фіксації операцій в первинних документах, поточного угруповання та підсумкового узагальнення фактів господарської діяльності, формування показників фінансової звітності. Констатована необхідність розробки підприємством форм первинних документів за обліковими ділянками із дотриманням законодавчих вимог щодо обов'язкових реквізитів. Рекомендовано додавати ці форми до Наказу про облікову політику підприємства або Положення про організацію бухгалтерського обліку, а за необхідності – коригувати типові форми, розроблені для сільськогосподарських підприємств та суб'єктів державного сектору при врахуванні особливостей свого підприємства.

7. Встановлено, що автоматизація обліку надає широкі можливості підвищення аналітичності первинних документів та облікових реєстрів, ідентифіковані переваги та недоліки журнально-ордерної форми обліку. Констатовано, що пробний баланс є важливим інструментом контролю точності облікових даних, надана рекомендація щодо його впровадження на вітчизняних

підприємствах.

8. Здійснена порівняльна характеристика структури балансу вітчизняних підприємств, зокрема, малих і мікропідприємств, структури балансу за НП(С)БО та МСФЗ, зроблені висновки щодо їх схожості та відмінностей. Розроблені узагальнення оцінки статей балансу, правила та алгоритм заповнення балансу малого підприємства, використання яких може зменшити трудоемкість процесу складання фінансової звітності. Запропонований поетапний алгоритм переходу на подання звітності за МСФЗ, ідентифіковані основні проблеми застосування МСФЗ та таксономії фінансової звітності вітчизняних підприємств та рекомендовані напрями їх вирішення. Констатовано, що основною проблемою переходу на МСФЗ та таксономію фінансової звітності є необхідність значних фінансових витрат на навчання персоналу, адаптацію діючих чи впровадження нових інформаційних систем та залучення консультантів. Обґрунтована рекомендація розпочати цей процес вже під час воєнного стану для залучення іноземних інвестицій у повоєнний період.

9. Ідентифіковані внутрішні процедури забезпечення достовірності інформації балансу, виділені складові системи внутрішнього контролю вітчизняного підприємства: контрольне середовище, оцінка ризиків, контрольні заходи, інформація та комунікація, моніторинг та оцінка. Розроблена поетапна схема процесу інвентаризації, типова кореспонденція рахунків результатів інвентаризації для малого підприємства, виділені основні проблеми інвентаризації: людський фактор, трудомісткість, складність виявлення винних осіб, для їх розв'язання запропоновано залучення незалежних аудиторів для налагодження СВК, чіткої формалізації відповідальності, навчання персоналу, а також широке використання сучасних інформаційних технологій.

10. Розглянуті етапи процесу формування звіту про фінансовий стан в диджитал-середовищі, охарактеризовані основні програми формування балансу вітчизняного підприємства, встановлено, що автоматизація обліку надає широкі можливості підвищення аналітичності первинних документів та облікових регістрів, запропоновано застосування програми Master:Бухгалтерія для ПП «ЯНТАС».

11. Апробація запропонованої методики аналізу фінансового стану та результатів діяльності вітчизняного підприємства на показниках ПП «ЯНТАС» дозволила констатувати, що наразі підприємство демонструє позитивні тенденції розвитку, зокрема зростання доходів, прибутковості та ефективності використання активів, проте існують значні ризики, пов'язані з високими витратами, залежністю від кредиторів та економічною нестабільністю через воєнний стан.

12. Запропоновано використання інтегрального фінансового аналізу та SWOT-аналізу. Надані рекомендації щодо покращення ситуації на підприємстві: оптимізація витрат, диверсифікація ринків збуту, зменшення боргового навантаження, підвищення ліквідності, інновації та автоматизація. Закцентовано увагу керівників підприємства на необхідності розробки стратегії антикризового управління, що враховує можливі ризики та сценарії розвитку ситуації в умовах воєнних викликів і загроз.

13. Визначені мета, складові, етапи процесу обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень, розроблені пропозиції з його впровадження на вітчизняних малих підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Мельник М.В., Гелета В.В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 544 с.
2. Будько О.В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Економіка*. 2018. № 1. С. 123-132.
3. Ковач О. В. Економічна сутність та значення фінансової звітності у системі економічної інформації. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: збірник наукових статей*. 2021. Випуск 11. С. 43-50.
4. Матківська Н. І. Фінансова звітність підприємства та використання її показників для прийняття управлінських рішень. *Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: матеріали XXVIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених*. – Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. С. 104-106.
5. Mulford C.W. Financial Reporting & Analysis. Cengage Learning, 2020. 816 p.
6. Hermanson R.H., Hitt M.A., Williams S.J. Financial Accounting: The Managerial Perspective. McGraw-Hill Education, 2019. 1056 p.
7. Libby B., Trotta J.R., Jones M. Bookkeeping and Accounting Basics. Cengage Learning, 2018. 608 p.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
9. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>.
10. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf.
11. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text.
12. Подолянчук О. А., Гудзенко Н. М., Коваль Н. І. Фінансова звітність в умовах воєнного стану. *АГРОСВІТ*. 2023. № 13. С. 21-29.

13. Ловінська Л.Г., Озеран А.В., Коршикова Р.С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в умовах воєнного стану в Україні. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 92-106.

14. Про правовий режим воєнного стану: закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

15. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 17.03.2022 р. № 2120-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

16. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>.

17. Кравченко М., Голук В. Прийняття управлінських рішень: сутність та сучасні тенденції розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-37>.

18. Сагачко Ю.М. Процес прийняття управлінських рішень: інформаційна складова. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/1694/1/6_conference_URSES_DBT_U_22-123-125.pdf.

19. Парій Л.В., Кубрак А.О. Прийняття управлінських рішень на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 47. С. 75-79.

20. Проскуріна Н. М., Пугач А. О. Фінансова звітність підприємства як джерело фінансової інформації для її користувачів. URL: <https://izmail.maup.com.ua/assets/files/2.4.-zbpr-27.pdf#page=75>.

21. Микуланинець С. Д. Економічна сутність та призначення фінансової звітності підприємства. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Tovarovnavstva_mit_noji_spravi_ta_upravlinnja_jakistju/Doc/4_4_Materiali_konferenciji_zdobuvachiv_S_uhasni_naprijami_rozvitku_...._29-30_travnja_2024_roku_2_.pdf#page=91.

22. Добровольська О., Кравченко М., Даніленко О. Фінансова звітність як

елемент системи управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-34>.

23. Гудзенко Н.М., Коваль Н.І., Плахтій Т.Ф. Вплив інформаційних потреб користувачів на структуру та наповнення фінансової звітності. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 102-113.

24. Джегерук Я.В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/9a042307-fd9a-4c30-a5ec-49deada68e62/content>

25. Вороная Н., Чернишова Н. Головне про річну фінзвітність. *Податки & Бухоблік*. 2019. № 101. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/december/issue-101/article-105998.html>.

26. Радіонова Н.Й. Особливості обліку та фінансової звітності транснаціональних корпорацій. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 6 (74). С. 116-138.

27. Мардус, Н.Ю., Руденко, К.Ю., Лазуренко, О.С. Основні принципи складання і перевірки фінансової звітності підприємства. *Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2021 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2021. Т. 1 : Труды XVIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2021» 7-9 грудня 2021 р. – 2021. С. 60-62.*

28. Акімова Н., Наумова Т., Азадєн А., Козуб В., Козуб С. Моделі формування обліково-аналітичної системи фінансової та управлінської звітності на основі інформаційної платформи МСФЗ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 6 (47). С. 198–217. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3867>.

29. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-ХІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

30. Багрій К.Л. Роль оцінки як елементу методу бухгалтерського обліку на різних стадіях облікового циклу. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1465/2/Zbirnyk_2019.pdf#page=7.

31. Кундря-Висоцька О. Організаційні та методичні аспекти диференціації функціонального завантаження в «обліковій системі координат». *Вісник Економіки*. 2020. № 1. С. 158-70. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1094>.

32. Панасюк В.М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 25. С. 412-417. URL: <http://srd.pdaba.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5713/1/Panasyuk.pdf>.

33. Про затвердження типових форм первинного обліку: наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995 р. № 352. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/63417_682421.

34. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN349?an=1>.

35. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: наказ Міністерства статистики України від 22.05.1996 р. № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96#Text>.

36. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг: Постанова Правління Національного банку України від 29.07.2022 р. № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#top>.

37. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#top>.

38. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах: наказ Міністерства аграрної політики України від 21.12.2007 р.

№ 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>.

39. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування: наказ Міністерства аграрної політики України від 27.09.2007 р. № 701. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN32622>.

40. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів: наказ Міністерства аграрної політики України від 21.02.2008 р. № 73. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/119913_669463.

41. Порядок складання типових форм з обліку та списання запасів суб'єктами державного сектору: Наказ Міністерства фінансів України від 13.12.2022 р. № 431. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1692-22#Text>.

42. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>.

43. Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2012 р. № 1407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#n15>.

44. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерством фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

45. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0408201-21#Text>.

46. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text>.

47. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших

облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання: Наказ Міністерства фінансів України від 08.09.2017 р. № 755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17#Text>.

48. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: Закон України від 20.03.2023 р. № 2970-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text>.

49. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

50. Порядок подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 28.02.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>.

51. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#top>.

52. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#top>.

53. Онищенко В. Як скласти баланс підприємства. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7197-poryadok-zapovnennya-balansu>.

54. Онищенко В. МСФЗ 2024. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7659-msfz-2020>.

55. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.